

מחירי מודעות.

מקום בנחל הכריבע הנה

רש"ש פלג	35
לשש פעמים	60
לרבע שנה	75

מחירי כרבת מודע או נחבת אכרוב

ירק בס"ף הגליון	12
שניו אדרסה	1

דאר סה למערכת
hamicpe, Kraków
Miodowa 22.

המציפה

עתו שבועי

רבר עניני החיים ועניני היהודים, לספרות ולמדעים.

הנאי החתימה.

רש"ש	75
לחצו שנה	36
רובע	11

מחירי גליון בודד 1.50 (מיק) 1.60

Kraków 7 listopada 1919

גליון ה

קראכא, יד במרחשון פ' וירא, תר"פ.

ער המצפה

בנמוק ובלי נמוק.

כל המדינות אשר באירפה התיכונה קבלו על עצמן בחתימות ידי מורשהן, שלא לחזין את המעשים הלאומיים והדתיים הלטיניים והעמיונים בפירוש החת הסתא אגודת העמים. והנה בכל אחת מהמדינות האלו יש שונאי ישראל, שבזמן של צרות כלליות נוראות: מחסור, רעב, מלחמות, חוסר עבודה של מיליוני דלים, פחד מהפכות חדשות, מהומות והפסד כל ערך של שטרות המדינה — אין להם דאגה אחת אלא למצוא תחבולה איך להציק ליהודים, למרד חייהם ולשבר להם משען לחם. ומחזה רב הלך הוא להביא באווה אוסן מבקשים צוררנו בכל מדינה את התחבולה הזאת.

נכתב נא בשתי המדינות רבות האוכלוסין היהודיים: פולין ואוקסטרין. בשתיהן אנו מוצאים התנכלות והתדכמות להצר צערי היהודים, שאיפה לנרשם ולהמיתם ברעה אחרי שהסתתה להתבוללות נמורה, שנסו בה בשני דורות לכולתו כפה-רך ובהלקת שפתים, לא הצליחה. אך החלוק הוא שבאוסטרין, שיש בה אומה גרמנית, אוהבת סדרים ומרנישה אחריות מעשיה חוזרת את הדין והחשבון, שעליה יהיה לתת עליהם, לאגודת העמים, מבקשים

צוררנו לחזין אותנו בנמוק, באינו צורה כל שהיא. בטעם הנינו עכ"פ למראית עין, להסיר מהם עקשות פה ולזות שפתים.

הוצג הם להנביל זכיותנו והנם הובעים ביד עס הציונים זכות לאומיות לעם היהודי, כדי שעיי זה יוכלו לקצוב שיעור לקבלת תלמידים בבתי הספר ולמנוי פקידים יהודיים ולשאר התגורריות במקצעות פרנסה שונים. גם מקום הם להבקיע בזה את העם היהודי לשני מחנות נלהמים זה בזה עד שיניצו את מחנה הלאומיים מתוך הארץ על נקלה ואת מחנה המתבוללים יניסו אל סף השמד, בני שהורה הנסיון עד כה. אבל כנרמנים יודעי סדר ומרנישים עקביות מעשיהם נותנים הם ליהודים השנואים גם הזכיות התלויות בלאומיותם: קטסטר מיוחד לקפירת העם ולבחירות. שיהיו ליהודים באי-כחם בכל מקום כפי מספר נפשותיהם.

ובפולין אין מבקשים כלל אמתלא, אין מורחים ליפות את הישעה, אין שוקרים לתת למעשי הלחץ אינו צורה נמוק ושעם. שונאינו עושים מה שלכם חפץ, בלי חשש מהן רין וחשבון ומבלי לחשוב שכר רשעה כנגד הפסדה, כי עיי בני בניהם של אותם העירונים הפקחים הם, שבזמן בקוש פולין עיי חילולת הרוסים והפרוסים בסוף ימי המאה הייח לא היתה להם שום דאגה והשתדלות אחת לפני התקפים והלוחצים. הורים אלא — לנרש את היהודים מעיר הממלכה, והם נותנים עלינו חומרות כל השיטות והרעות על-אדות דוחס הראוי ליהודים, מבלי להודות גם בזכיות כל שישה ושישה.

הנה למשל שיטת התבוללות שוללה מאה היהודים את זכיות לאומיותם, אין להם הזכות לנרש בניהם בבית מיוחדים על השכן קופת המדינה, א לאם הזכות לשפח לשותם, תרבותם ולראוי לקיום צבורם לעתיד רבא וברומה. אבל תחת זאת יש להם הזכיות האזרחיות במלואן, אין מעיו פנים לדחות בנלוי פקיד יהודי נשכיל יהדותו ואע"פ שבסתר יסיתו אותו לשמד בהבטחות שבות, אין דוחה יהודי מאווה מקצוע כלכלי ואין שולל זכותו לגור באשר ימצא לנכח וכן הלאה. כל יפי כח של אזרחי המדינה, ושיטת הלאומיות להפך: מורה בזכות לשוננו, תרבותנו וקיומנו לעתיד לבא; אבל צוררנו צרי העין רוצים ומקיים להשתמש בהפרדה הזאת להנביל, ביות-אזרחתנו, כמו בוין.

קנאי הפולנים אינם כן, המה אינם מודים בזכיות לאומיות וזכות המעושים שחתמי עליה מורשיהם בפארו רוצים הם להשאיר כתוב לתהלה ולתפארת על הניר כחוקי הקונסטיטוציה הפולנית מיום 3 במאי, ובכן אין לנו לתבוע שפיה תרבותנו ושקירה לחוק קיומנו לעתיד ולנרש בנינו ובנותינו כפי צרכינו, אין לו אפילו הזכות לכתוב מכתבם בלשוננו ובכתבנו ולקרא בהם עתוני עמנו. אבל גם זכיות אזרחיים-שלמות, תקותם של יהודים מתבוללים, אינם רוצים לתת לנו כאלו כבר נפרדנו מהם להיות עם ור ישנוא ונפול למשא על התושבים. מקפחים פרנסתנו בכמה וכמה התבוללות מהוכמות, דוחים אותנו מתוך בתי-הספר ומתוך כל

וישא בעק.

ל א ז

לזכר המעשים של אשתקד בארץ הזאת בזמן הזה. (כ"ף).

ובחללה של העיריה שועת מיכים ומעונים בוקעת ועירור, אנקת השדורים מרחפות באוויר, קולות מרוסקים וקטעים נשמעים בערבוניה, ויהר סם הנניחות והיללות מתערב קול כשילים וכלפות, המפוצצים את רלתי החניות והתריסין, ופה על ההר דומיה נצחת שפכה את ממשלתה על הכנופיה, ומתוך הדומיה נשמע רק רש"ש הסבך, העוסה חושך ואפלה וכמו יתאונן על אשר הפריעו מנוחתו... הם... האויר חדר על ראשם, קול משק כנפים שמעו, צפוד-ליל עפה אל עבר פני הבית הסמיך ונחה בקצה הנג... וצריחה של יבבה בקעה את האויר, זה היה ינשוף, ונפגש התעטפה כם, הם הסבו עיניהם אל הבית הזה, שעמד לא רחוק מהם לרגלי ההר הזה, ומיד נאנח ר' שלמה'לי ואמר: הקביה משנה עתים: ששון ושמחה היו בשבוע העבר אצל ר' שמשון הדר פה, סעודת מלוה-מלכה, סערנו אצל בשעה זו, סעודה כסעירת שלמה בשעתו, ובחדרים אירה ושמחה, ועתה הביטוי חושך, אפלה, הדלתות והחלונות כמו בוכים ובתוכו איזו יבבה חרישית נשמעת... איזו מה זה היה? רוח רעה של מהומה ושל כליה באה לעולם,

נתאכזרו הבריות ועמרו איש על אחיו והורגים ומשחיתים ורומסים בלא חמלה... הרי, אל נא אסית רבבים כלפי מעלה בזה, כלום הם ושלום העולם הפקר? לא: ביראי יאמר הקביה לצורחיו דר... וכי משום...

רעד עבר בכל נפם והרובי פסק מלדבר, שכיב אר רפרף ממוס על ההר, ואחר זה צעדים חוקים עם צלצול מטילי ברזל נשמעו... מהנה מזוינים עיבר על פניהם, העולים הם אליהם... לא, הם עמדו, רוחם נפצמה ורמם קפא בעירקם... פססס! נשמע קיל שריקת מאחר מהם- יהודי נר פה: ושמשיות החליות שלמות? : ט"ששיק: נשמע ברע הנה, קיל נפץ ושבר של זכוכית, שמשיות החליות התפוצצו, ורלחות הבית נאנחות תחת קרדומות כבדים, יצקה גרולה-נוראה פרצה מן הבית, צעקה איזמה, הקוראת לעזרה, והמועצה את כל נימי הנפש, כאב אנוש לחץ את לבם של הכנופיה היושבת על ההר, ובשרם נעשה חודין חודין, וחשו והרנישו הם, שכל הכאה והכאה שמכים על הדלת לפוצצה, מנתקה איזו ים בפשטי ההלת נשתברה, ובקיל שאון פראי פרצו פנימה, והבית הואר מיד מפנסיהם.

הע שאול ואכרין — צעקו כפראיית — בהניפם מטיל ברזל הנה והנה ובנפצם בליהבית לרסיסים — רם כלב תנו הכסף ואם אין — נשמתכם: ! יצקה שבר ויאוש נורא פרצו מפי יושבי הבית, ותחת נפלה נמ על התחול האפור

וקפץ מרבעו והסתחר תחת המטה בקול יליל... מה תילל תחיל, הם, לא יאנה לך דעה, תיך כסחים מהיהם, לך יש הזכות לחיות יותר מאשר להם...

הפליטים שעל ההר מביטים בעד החלון הביתה, ריאים והעדרים ונאנחים, רואים הם את ר' שמשון מישט להם את כל כספו ומתחנן אליהם בדמעות, שיחיו על אב-לילדים פעוטים, אבל הם דורשים במפניע יותר, מתרפם הוא לפניהם: קחו מה שתרצו רק את נשם-חיי... דום! מה אתה חושב יהודי — צעק אחד בקול נחר — דאם נרפה מך בסכום קטן כזה? אין כדי חלוקה... תן: ואם לא — רם יאש: תן: ... הע, האיך רוצה? — דם כלבים, הע תצית לנו רק כאשר נדוש את כשרך — כשר כלב — בחריצי הברזל, כמו שעשינו ליורקא, הע הע הע, את הכל נתן אן, מתחת הרצפה הוציא... התסרב? הע, שאול ואכרין: רם ואש: אחים לעבודה: ומכות ומדלומות נתכו מכל צד על ראשם, והוא צורת מרה, מליו יוצאות שכריות, מקושעות, נאחוות בשפתים, מ'פרכסות לצאת, מפרכסות ונפסקות... ישוב צעקה גרולה ימרה נתוח בחלל הבית... נמם לב הכנופיה לקול היללה, והי הביטו, ר' שמשון מתבוסס ברזו: אי שמים, דם מונק ושוחת מראשו...

כאיתה שעה התעטפה הלבנה שחורים והבוכים אספו נגדם, הזקנים שבחבורה הורידו ראשם, ומעניהם נשרו

יעלה ביד הצירים היהודים להחזיק את הגזירה קצת יש לראות מראש. שיעלו חס בידם.

ובכל זאת עמלם ועמל כל עורכי המחאה והצדקים חסם לא היה לריק. ידע העולם. תדע האנושות. ידעו החרויות הבאים. פי רשעה נעשתה לנו. כי אחרי ההתנכלות החמורה. ששמו בנו אויבי נפשנו המון פרוע והפכו גם אזרחים שקמים. ישרים ותמימים לנוכחים וללסמים רק למען נקום נקם בנו. התנכלו גם על נפשנו. להעבירנו על תורתנו. לנוול סידנו את השבת המדת ישראל מעולם או להכשילנו בה. להפסיד על ידה את לחמנו. ידעו כל העמים. כי בודדי החיים פגעו צירנו ורם התמצית שלנו הם רוצים לשפוך צידה. תגל נא צעקתנו ותשע מסוף העולם ועד סופו. ידעו כי גדולה היעה של גזירת השבת מרעת השוד והפגיעות של אשתקד. טובים היו חללי הריב מחללי רעב. כמליצת הסקנים העתיק. את הפרעות עשו ידים נסות שודדים או אפילו אזרחים. שנהפכו לפי שעה לליסמים ברצון המאנונים מתעים ומדיחים. ידענו עכש. שפצב פרוע כזה לא יארך ימים. כי שעת תחם היא זאת. הארץ תשקם והרוחות תרנענה ותליסמים ישונו להיות אזרחים בני חרבות. ואולם נדיר מידת השבת לבשו אצמלה של מתקנים. של מורי העם. של צדיקים מתקני חקנות סוציאליות. של מרחמים על עניים. של סקיימי חק דתי חכמת המצוה כביכול תעמוד להם לבנו רשעתם לחרויות. להקימה לבית עולם. יוצרי עמל עלי חוקי לא ימצאו שום מכשול על דרכם. לא מצד המוסר ולא מצד הנמוס האדמי. הכל יהיה שיר וקיס. אסור לנו להמעות את עצמנו. נורדהדן יהיה כגור כבה. כל יהודי היושב בארץ הזאת כבר נשפץ למפרע משפט מות. מות תומדי או רוחני. רפ שנים דכים לפניו: לשמור שתי שבתות ושני מיני חגים ולהתדלדל ולהיות צפוי לרעב ולכל מחסור או לחלל את השבת ולהכרת מעדת ישראל. כלומר למות מות רוחני.

הלכך עץ סלילי אנו רואים באחינו החרדים. שאינם שמים לבם כלל. למריעות המשפחה ובאה עליהם. עומדים המה באדישותם כדרכם תמיד. מופרים ומדיחותם ועורכים להם שלש פעודותיהם ומשחיתים על שלחן רבותיהם ולא ישיתו לבם. כי עתידים בניהם לבסל את כל השבת. כי לא תפסח הגזירה על בתיים. עיקר צעקתנו היא. כי מעבירים אותנו על דתנו והרבנים עם החסידים מחשים. כאלו לא בהם נגע הרבה. מי שיש בידו למחות — ויש ביד הרבנים והחסידים לצעוק בשם דתנו שפצרו אכותנו נפשם עליה — ואינו מזהה — הרבנים יודעים את סוף המיסר.

דין כפולן השופטים הפולנים ברובם הגדול אינם נוהגים משפטים בדין ושפטו כל שודר וכל רוצה כפי משפטי הארץ וחרצו גם משפטימות על מי ששפך דם יהודים (ברישא ובקרוסנה ועוד).

עתה בקשו אויבינו עלילה עלינו מצד הדת. כתבמי מדי וכאבותיהם הנצרים האדוקים בימי הביניים. עלילת דם ועלילת חלול קדשי המקדש קשה עתה להעליל. כי רוב צוררנו עצמם אינם מאמינים עוד בהבלי ימי קדם; גם יש חשש. שרוב המון העם נמשך עתה אחר התנועה הסוציאלית ולא יקבל אמונות חסלות של נסוגי אחר. הלכך הפשו גזירה. שתתקבל ברצון גם מאת החסידים ומצאו את השבת הקתולית. שכבר הנהגה לחובת שבתה כללית בכל הארצות. שיושבו: שומרים באמונה את הדת הנצרית וגם בארצות שהתקונים הסוציאליים נכרו ונצחו. כי בשמירת השבת יש תקנה סוציאלית טובה ומועילה. ולפי שהם יודעים. שרוב היהודים המה שומרי אמונים. מרקדקים בחוקי דתיהם הריסואליים ולא יחסו על נקלה להחליף את שבתת יום ו' בשבתת יום א'. הרי ברור הרבה. שרוב היהודים יהיו אנוסים לשבת שתי שבתות בשבוע וגם בחגי הנצרים באופן שלא יועילו ליהודים יתרון כשרונם במסחר ושקידתם הנמלית ולא יוכלו לעמוד בפני ההתחרות מצד הסוחרים הקתולים. שאינם שובתים אלא יום אחד בשבוע ורק בחגיהם הם. ואלה מן היהודים. שיעשו כעמם ועבדו כסתרי כחיהם. עני יעשו פעם ושחים ענשים קשים זה יועיל להרבות את בריחת היהודים מן הארץ ושימאם במסחר ככלל.

לחכולה המחוכמה הזאת לא תועיל גם חגנת אונות העמים. כי מי זה יערער על חוק שמירת שבת. השולט בכל הארצות הנאורות? גם מורשי הסוציאליים והחסידים קבלו את החוק כועד המסמנה על הכלכלה של המים מה אחר כשמהח זה משני מעמים: א) הלא הוא תקנה סוציאלית למוכנת הפועלים (וכן הםה שואפים שיתבוללו היהודים מהרה. כדי שימצאו הסכסוכים הלאומיים. אין עצה טובה מזו למשך את היהודים אל תוך החברה הורה מבטול השבת המיוחדת.

לריק סוככים הצירים היהודים. כי באותן הארצות שמחסירים שם בשמירת השבת הנצרית. כגון באנגליה ובאמריקה. לפי שלא נוצר החוק כנונה להצר ליהודים. תתירו לבעלי-מלאכה יהודים לעבוד בצנעה ולסוחרים יהודים לפתוח כיום א' הניתיהם ברחובות שדריהם יהודים. כפולן לא יעשו כזאת. שהרי כל עיקרו של החוק הוא לגרום נזק ליהודים ולהסיע את המסחר מידם ולהמעיט מספרם בארץ ואם יקילו ליהודים את גזירת השבת. מה תועילו המתקנים כתקנתם? לסיכך אעים שהיר מהאן הביע בזה פעמים חקותו. שעוד

הצבר האזרחי הננו כמנודים. כמותרימים. כהייבי מיתה בעיני כל וגם בעינינו.

אבל אם נפרדים אנו. הרי יש לנו דת מיוחדת ונמוסים מיוחדים ומי זה האיש אשר ימלאנו לבו להגיא אותנו מגוססיה אלה. שככל עת היינו מופרים נפשנו עליהם? אך בארץ הזאת גם זה אפשר. אזרחים שרים לאחרים אמנם איננו לשום דבר. אבל בכל-זאת חוק אחד ומשפט אחד לכל לחונג בעל כרחנו חגים זרים ולשבות בהם בסתר ובגלוי. והשנחה יתרה תהיה. שלא ינו היהודים חלילה את קרובי הקתולים בעשית מלאכה בסתר. הננו לקיים איפוא מכל עבר. הפילו עליו חומרות כל השיטות בלי זכויות הכלולות בהן. מכים אותנו בלי כל נמוק. כי אין להצמדק לפני החלש והמעומ.

גזירת השבת.

מצאנו אויבינו. שהלכו בעקבות צוררי ישראל והקדמונים בארץ מרי שמסופר עליהם בספר דניאל. כי מתוך קנאה בכשרונם ובהצלחתם של דניאל. בקשו עליו עלילות מצד המלכות. להלשין עליו. כי קשר על המלך או עבר עבירה נגד חוקי המדינה ולא יכלו להמציא שום חטא להכשילה. כי נאמן היה וכל עלילותיהם הוכחו. או החליטו. שאין למצוא חטא בדניאל אלא מצד דתו ומשום זה גזרו גזירה על התפלה. שלא יתפלל אדם 80 יום לאלה. אלא למלך. ולפי שידעה. שאי אפשר לדניאל לעבוד על דתו. ידעו כי כאן ימצא בעל תוב מקום לגבות את חובו. כך עשו גם שונאינו בארץ הזאת. העלילו עלינו. כי בולשיוויקים אנו כולנו נתברר. כי שקר הרבה. שהרי הבולשיוויקים ערכו לנו פטרונות ברוסיה וגזרו עלינו גזירות קשות ואותו העד האחר. שהלשין עלינו בסינסק. נתמש כנגב פשוט. עשה כל תועבה שהרשיע גם נגר הצבא הפולני. הלשינו עלינו. כי ירנו על הצבא הפולני וכבר ברר בית הדין בלבוב. כי שקר הרבה. הלשינו עלינו. כי חסמים אנתנו. צוכרי הון מעושק דלים ומתפקעת השער והגה בתירתן הפולניים מברדים בכל יום ובכל עיר ועיר. כי אנשי חסם ועושק ומרסה ישנם בארץ הזאת יותר באחרים מאשר ביהודים. בכל עלילה ועלילה הצליתו צדינו רק להעיר עלינו חמת העם ליום אחר. אבל לא להכחידנו ולהכריחו לברוח מן הארץ. שקר אין לו רגלים. העם הנפתה בשוא נוכח סתרה. כי העלילות בדויות הן. ורק כזה אפשר לבאר את המחזה הנפלא. שכמה וכמה עתונים מקפריים עלינו בכל יום ומציאים עלינו רבות גוראות והעם הפולני עובר עליהם באדישות. כי מגדלם ועד קטנם נוכחו כבר. כי הכל שקר. ההכפשות. שהבטיחות הממיתים. כי לא יעמדו לדין על שוד יהודים. נסיכן לא נתקיימו. כי סוף סוף יש עוד

אף עלינו שמאחזל עד היום — תחום נראה ועמוקה מבדילה ביניהם: תחום בין חיים שלמים ובין מות וקסם. ובין כך וכך והמונים מן הבפרים נהרו העידה. לבים מהם מביטים אל החרבות בתיאבון ונהנים ותנעזתיהם כאימרות: בא היום שקינות. ידנו רפה: יש מהם שכוברים את פניהם בקרקע בעברים לפני יהודי מבידם מאו... ופה עוברים אברים על מני יהודים. שמביטים בדאבון נפש על משלסיהם הנשתתים. ופלעינים במ בקראם: ושיר לפלשתאנא: חוקים אינם שמים לב להלעג הזה. מכמלים אותם בלבם. בחששם: הלואי ולא יתרח... רק להצעירים דקירת חרב היה זה. נשכים שפתיים בשניהם ומתרגנים: אי שמים. הבו זהה להם עוד?

ובחביון נפשם של הצעירים תתער איוה רגש בלי דמות וצביון מיוחד ופלא את ישותם איוה ריקית נוראה... מה יועז לבבם? מה יכספו? איוה חפץ ממיר יפרסר במ? זו... היוכל איש להקשות את לבבו עד לבלי חיש כאב. לבלי הרגיש ינון לזה? היוכל איש לעצור בדמעות למראה העלבון. שאין לו דירש ונקם? — ובחוק. הוי מה יפה החבל. מה גדולה החבל: ובכל העולם כאשר הם פונים הכל שאננים ושלוים. כל העולם כלו סעהיל פנים. רק היהודי האומלל בן-חרונ המבט. בשכילו אין מקום. החבל הגדולה סגורה ומסוגרה בעדו... הלאה. הלאה. הלאה בן-חרונ המבט — מצלצל באונו — הלאה בן-חרונ — אבל לאן?

לו? ! תג ירו בקושרים? ! נדמה. כי הם שושביני. שהיכלו כלה לחופתה — ומתה. והולכים הם קרורנית אנה ואנה. רבים מהם כאברים מרוסקים. כגלגלות חבושות. בורעות תלויות כלולאות של מספחות. לזה יד מרושעה ולזה רגל צולעת והפצעים עודם כואבים וזכים. ויש אשר יעמוד איש כפתח ביתו ויחטם כאשפתו. לברר איוה חפץ מתוך שברי הכלים. יגקר ויפנה הכל: אבל לשוא יבקש. מה שהשאירו הרשעים נפצו. רצצו כחיה מורסה התנהגו: שאוכלת ומדקה ושארה כרגליה 'תרפס... ונאנחו האבות מרה: ככלי ריק הוצנו. ומאין יבוא לחם? הילדים ישאלו ללחם. ואין? ! הוי מה נוראה ואיומה המחשבה הלזו. והיום הזה יום בדיח היה. כל העולם כלו מבריק. מצטחק. מתנועע וחי מסביב. שמים מהורים כלחלים ועמוקים פרושים מעל העיריה. ומתוכם צחקת שמש פו על כל היקום. הנה זמרה נעימה ורכה. צמצימים עליונים משחפכים בחלל האוויר. הכל חי. הכל שש והכל עלו. — הוי מה יפה היא התבל ומה נעימים הם החיים: כמי להבעסנו: בעיניכם חראו ואתם לא חרגו: אחרים אתם: הוי מדוע לא תצטער המבע על שערוריות בני אדם? מפני מה אינה שרורה בצער על אכזריות בניה? ! מדוע לא ילבשו השמים קדרות והשמש לא תבא בצררים? שם לא ישימו לב כלל אל יסורי בני אדם. השמש הולכת הלאה את דרכה החמירי. בפנים צוחקים מבימה היא משה,

דמעות ונאנחו מרה: גלות הרבן: והצעירים צעקי במר נפשם בקול גדול: נקם: קומו התעוררו. כנסת ישראל מתביססת בדמיה. עורו נא ונקמו את נקמת דם אבותינו ואחינו השפוך. הוי קחו נקם ו...!

ואיוה כח נעלם ומסיר נסך בהצעירים רוח גבורה ובאנדריהם הגקפצות השתערו העירה. — להציל? לא. רק לנקום. רק לדרוש את דם הנקי הנשפך. והמלחמה החלה...

והדחיפה העצומה הלזו. שעוררה את כחות העלומים מתרדמתם. העירה יחד עם זה גם אותו שברון הנפש גדל-הב, אשר בו התגלם סיד כל מרירות יסוריו וצעריו של העם הישראלי בגלותו.

ממחרת בבוקר. הוי מה נורא השוק: מהומה. מבוכה ומכוסה ברחובות. דלתי הבתים מפורצות. החלונות מפורצים. שכרי רהיטים יקרים. חרסי כלים עם סחורות ומשלשלין נשחתים ממלאים החוצות ונוצות דאות באוויר... ופה ושם נראים חסמי דם על רצפת האכנים. הוי מה נאלה. מה מגואל הוא הדם... והו דם אדם הנשפך. עורו לחו. לא נקדש. צועק הוא מעל פני הארמה. מצהיר הוא לעינים. כמו מביע מחאה לכל... ובין החורבות הללו מחלבים אנשי העיר כצללים הנה והנה. רובם עודם מלוכשים בגרי שחת מאחמול. הוי הנם יד המקרה האכזר חמד לצון

טבעי, ע"י רצונה של מלכות חסד: כאן בן עתה מרצה כבר ההתבוללות בנולה פרוצת בחומת יהודה וארצנו הקדושה נהפכה לשממה; וכאן בן עתה לא תבנה ציון אלא ע"י חלוצי ישראל, ביהמ"א אסם ובמסדרת נפש. והכתוב מספר לנו באיזו התקדשות ובסגולה נפשו ע"ה או בירי העדה הקפנה עדת העולים. המוספה — כמו עכשו — בסותרים, הורסים ומלשינים, להעלות את חומות ירושלים ולבנות את המקלט הבטוח בעד כל העם הישראלי: חצנים מחזיקים ברמחים, וחצנים בתים את החומה; ויהי להם היום למלאכה והלילה למשמר. התקדשות כזאת מקורה בכחות רוחניים נעלים הנובעים מתוך נפשה של האומה, שהתעוררת אינה באה ע"י התלהבות פתאומית, ודחיפה מחוץ, אלא ע"י טפוח חנוך.

וזאת ועוד אחרת: שונים הם שם התנאים הכלכליים ושונים גם צרכים להיות ענפי-הפרנסה שנתפרנס מהם, וכסדרוננו שרק למותר הוא להוכיח, ששני ערכין נמור בחייו הכלכליים של אדם, לאו מלכתא וזאתה הוא, ושק עבודת הכנה בת רבות בשנים יכולה להוציא זה מהכח אל הפועל, מהאמור יוצא שעלינו לא רק להודות את העם ציוני, אלא גם להדריכו בדרך זו ילך. פה ולא שם צריכות להעשות כל ההכנות הנחוצות. שמהם יוכרע עתידנו.

ומה אנו רואים בפועל? מסלולת הדשה אגנם נחרבו בישראל כהעת האחרונה, ועדיין חן צעות ורבות ככמהין ומטריות, הצד השווה שבהן? מפורות כולן אינן אלא הלכתא למשיחא לעתיד לבא, הפשוטות כבר בישובנו המסורר שם, המסלולת האלו אינן רואות, — או אולי טהו עיניהן מראות? — שדוקא ע"י פעולתן, ע"י התעוררות של שאלות כאלו, שאין להן לעצם בעולמנו שום תפיסה ואחיה בהחיים הממשיים, הן רואות את הקץ ומעכבות את הנאולה, וזה בעת! גם הנשמת מפרתן הן, וכל זה בעת שבת קול יוצאת שנית מחורב וקוראת: (ומי אינו שומע את הקול ההוא) התקדשו והיו נכונים! רק עבודה אחת ומשותפת אני רואה כעת בעד כלל ישראל: עבודת הכנה לארץ עתידה. מרנופול.

סקירה בעתניים.

בידישע צייטונג החדית מדובר על משפט קיום הלאום היהודי, שבא לפני מועצת המדינה, בא לירי מלחמת-שנים פשוט בין הציר היהודי שפ"ר יקר ובין ראש הממשלה ד"ר רנה, שדחה דרישתו, לעשות בספירת-העם מדור ללאומנו, שיטתו של ד"ר מעירה תמהון, כי לא שכתו עדיין, כי קארל רנר זה ינע כבר באוסטריה הישנה, להאיר אור בסבך השאלות הלאומיות ולא מצא תרופה אחרת להטיל שלום בין העמים השונים אלא אנודות לאומיות, בלי הבדל גבול מקומות מושבותיהם, גם בני אדם חיושבים בקרב עם זה ויכולו להתחשב על בני עמם, שמרכוס הוא בארץ אחרת, השייכות לאנודה לאומית מקימה הקבע על פי הודאת כל אדם, שיבחר לו את עמו, וכשבא רנר על שאגת היהודים בספרו האחרון, הוציא אותנו מן הכלל, ורנר זה הולך לשיטתו גם בעמדו בראש הממשלה, עד היכן כח משפט-קיום מניע? אפילו איש ברלב כקארל רנר, שאין להטיל ספק באהבת צדקו, לבו מהסס לחת ליהודים את אותה הזכות, שהוא דורש לכל אדם, לבחור לו את עמו בלי אפסורפסים ולהדבק בו, ואם בארזים נפלה שלהבת מה יענו אוזני קיר?

ב"וואנענבלאט" היהודי הוצא לאור בקופנהגן מפרדיש מר ישראל חוליבא מאמר חשוב לזכר סופר יהודי, שחי בדור הקודם בארץ דניה ואיש לא שמע שמעו ולא ראה כתביו בתוך מחננו והוא היה מן הראשונים, שנתעוררו בלבם נענעים על חיים לאומיים של עמם, שמו היה אהרן מאיר גולדשמיד ונולד לפני מאה שנה בדיוק, גולדשמיד — כן מתחל בעל המאמר, — היה בדורו אחד מאנשי תורת הגדולים של אחינו במערב, אע"פ שהתהלך כל ימיו בין בני עם זה

להבא, בודאי אלמלי היינו יחדים כולנו או לכל הפחות אלה מקרבנו המעונים והמדוכאים, שלהם החרב מתהפך עליהם, לעצב את ארצות מנורנו ולנסוע ארצה ישראל, מקום שם נחיה חיים חשישים לאומיים, אז בודאי שאלת הגלות היתה בטלה מאליה או גם נפתרת במידה מרובה, אבל מכיון שזה אי-אפשר, מכיון שארץ הצבי אינה מוכשרה עדיין לקלוט לתוכה את כל המוני נרחינה, ממילא גם אם נניח, שפתרון השאלה הארצית-ישראלית יתאים באופן נאות לדרישותינו, — תהיה שאלת הנולה גם להבא במקומה עומדת.

ובתנאים א"פ לאותו החילוק להלכה צריכה גם עבודתנו הממשית, העבודה הלאומית-הכללית המכוונה לקראת פתרון נמור של שאגת עמנו, להחלק גם היא לשני מקצועות-עבודה, כל אחת מתאימה לתכליתה ולמטרתה הא: העבודה בנולה ובארץ, אם אמנם חוק הוא הקשר והיחס ההדדי בין שני מקצועות העבודה הנזכרים, שהרי אין לך עבודה פוריה בארצנו, בלי חמיכת ארצות הנולה, ואין לך גם עבודה לאומית פה, בלי אותה ההשפעה הרוחנית ממרכנו הלאומי בא"י, בכל זאת אין לנו לעשות עירוב פרשיות משני סוגי עבודה, שיש בכל אחת מהן מה שאין כן בהשבתה.

מה היא א"פא תעודתנו פה? ומה גם עלינו לעשות בבדי להגן על עצמיותנו הלאומית, שלא תהרדל בין כל איתן ההשפעות הזרות, הבאות מחוץ? היא השאלה שנתעוררה במחננו זה רבות בשנים ושוכחה עתה לחשבון בין כל יתר השאלות העולמיות, שדנו עליהן בוערת השלום בפ"ו בעת שבאו סוף כל סוף, כל עמי הארץ לדי הכרה, שאמנם עם הננו ולא רק כנסיה רחית לבד, ובהר השוכה בא אישור זכות המעשים של העם היהודי בכל ארצות פוריו.

בשבא שמעון רובנוב בפעם הראשונה בשעתה ברדישת האבסונומיה הלאומית שלו, היו רבים חולקים עליו, בודאי, אבסונומיה לאומית בנודה בל בר אינה כלום, ודבר-ימי עמנו בנולה ויכחה הלא היתה לנו פה כבר אבסונומיה לאומית, אם גם לא באותה הצורה של עכשו, וניפו שמה, ולא רק אבסונומיה מלאכותית עשויה, מיוסדה על סעיפים מתיב על הגייה, אלא פשוט חיים לאומיים במלא מוכן אותה המלה, אשר אולי רק בימותם עלה ביד הכבשה בין הזאבים להתקיים עד היום, ובכל זאת הלא לדברי הכל לא היו חיינו הלאומיים שם טבעים נורמליים, והסבה הראשית לזה היא יען האדמה הנלוותה אשר ממנה שאבנו הכחות החיוניים של ישותנו הלאומית לא היתה מוכשרה לכך, שונה הוא המצב עתה, אם יעלה בירנו לבדוא שם בארצנו מרכז וצנור-השפעה של חיים לאומיים רעננים וטבעיים, שמהם תצא תורה ורוח חיים לכל ארצות הנולה הנרחים, אז שוב תתעורר רוח היהדות האמתית והכח העז של הננה עצמית, שנצטיינה בה היהדות בנולה, יתהפך לכת לוחם, שואף, בורא חדשות, מפרתנו פה היא א"פא ברורה ומסוימת, לבדוא כמה שאפשר תנאים-נאותים בעד יכולת ואפשרות של חיים לאומיים עצמיים.

יותר מסובכה וקשה היא השאלה הארצית-ישראלית, שם עלינו לבדוא מ"ש יש מאין ולוהדות יתירה אנו גם נוקקים, לבל נכנים שמה את הרוח הנלוותה ותסמא את הארץ, הכשרת הארץ והכשרת העם אל הארץ, הם הקום והשרשטים הכילולים של תכנית-העבודה הנדולה הזאת, שמהתנשמותה, יכולים לאמה, חלוי נורל עתידנו, אמנם חשוב הוא החלק הראשון של העבודה הנזכרת, וזאת אומרת: הכשרת הארץ, לבדוא קרקע ובסים נאמן תחת רגלנו ויהוסיס כלכליים טבעיים, וזוהי תחלת מעשינו, בלדואת ישרא מצבנו הכלכלי, כמו גם הרהנו, גם להבא רעוע ותלוי על בלימה, זהו האלפא-ביתא של כל קיום-עם ועם, אבל אין לנו לשכוח, שהעבודה הזאת, הרבה ציה לארץ נושבת לא בת שנה ושנתיים היא, הרבה כחות-יצירה ועבודה היא דורשת, רק התאמצות והתירבות הכחות של העם כולו יכולה להסיר את כל המכשולים העומדים על דרך יצירתו של מפעל כזה, אשר דוגמא לו אנו מוצאים כבר בתולדות ישראל, הלא היא תקופת בנין בית שני בימי מורש, צד שזה לא אחד יש בין שתי התקופות האלו, כאן בן עתה באה הנאולה בדרך

עיד הפנרומות ואוקראינים.

במה נתקלקלו סדרי הקומוניקציה בעולם אחר המלחמה, הרי אין ארץ קרובה אלינו במקום יותר מאוקראינה, ואי אפשר לעמוד על האמת בדבר הזה, שנעשה שם לצאתו האפליים בשנה הזאת, אע"פ שכבר באו כמה אנשים משם, אע"פ שכבר הלכה שמה קוסיסה אמריקנית לחקור ולדרוש ואע"פ שממשלת אוקראינה בעצמה עומדת וצוחת: אדרבה כזאת, הקרו ודרש, כל הארץ פתוחה לפנינו, הספקות וההבדל בין הנוכחאות השונות גדולים כל כך עד שנדמה לנו לפעמים, כי יש לנו עסק עם איזה אסון עתיק, שקרה לפני כמה אלפי שנה ואין עצה לברר את הדבר, וכך הגנו שומעים פעם, שנהרגו מאה אלף יהודים, פעם שנית שנהרגו רק י"ב אלף, פעם שלישיה מדיעים כל העתניים, כי הסומסיה האמר קנית כבר ברורה, שנהרגו ארבעים אלף, וסופר עברי, המכפית, כי קבין בעצמו רשימת ושמחה מכל עיר ועיר, שברח ממקומות ההרנה לנליציה בא דקצף בהמצפה גליון 4 לא על הספרוים והמחרדים את הלבבות יותר מן הצורך, אלא על המקסינים את האסון, הוא קופץ ומקלל: יסכר פי דוברי שקר, האומרים, כי באוקראינה נהרגו לכל הפחות מאה אלף נפש יהודים, אני לא אפיר על דמדה אם אומר, כי נהרגו 400,000 נפש.

למי א"פא נאמן? היהודים החשובים, שקראתם ממשלת אוקראינה בשם ובקשה מהם, שיבואו לחקור ולדרוש, (אחד-העם, אסישקן וד"ר יחלמא), לא נענו, עתה פנחה אל כל ההסתדרויות היהודיות ביהודה, אל המרכז הציוני, אל הועד היהודי, שאצל ועירת השלום בפאריז, אל אנודת הקהילות באנגליה, אל ועד הקונגרס היהודי באמריקה, אל האליאנס ואל ישיא, מאת כולם היא מבקשה, לשלח מלאכות לחקור, מזה נראה בברור, כי יודעת היא ממשלת אוקראינה, שהקוסיסה תגל מעליה חרפת השמעות המפורזת בכל אופן, גדול האסון וגוראה השואה, שבאה עלינו בארצנו של המיל, אבל אין לנו להוסיף עוד על מה שקרה, להוסיף יגון על יגוננו ולהשביענו בים של יאוש, המפרז כאן על המדה דומה בעינינו לבעל לב דע, כאלו כל הרעה, אשר באחת עדין מעט היא בעינינו ומשתוקק הוא להגדילה ולהרחיבה פי שני עכ"פ בדמיון, רק למען הרבות את התמהון, לנרות את העצבים, שיהיה פעם לאוהבי חרשים על מה לספר ולהתפלא ולמען יגדל ערך המספר בעיני המקשיבים, מן "ויכשטייערטי" הוא זה, או דומה הוא לכפלק, הרוצה לנקום ברוצחים בנומאותיו, לפי שנבצר ממנו לצאת בחרב לקראת הרוצחים ולעשות להם כמו שעשו לנו, לקיים "שושן דם האדם" — באדם דמו ישפך, הוא זומם לקחת נקם מהם בהגדילו את אשמתם יותר ממה שהיא, כדי שיגדל הקצף עליהם, ויגדל גם נוקם המוסרי פי שבע מאשר היה יכול היות ע"פ האמת, ומפני הנזק המוסרי הזה מסחר פסלורה והוא קורא לעזרה להצילו ולטל מעליו חרפה וכז של כל העמים וכל הדורות.

הוא בודאי אינו ראוי לחמלה ובכל זאת עלינו להזהיר מפני הספרוים, כי גם אנו נשתתף בנוק הנחמאות, כי במדה שיגדל הקצף בעולם על האומה האוקראינית, כאותה המדה יגדל גם רגש הנקמה בקרב הממשלה המרצחה ונקרב האומה הרצחנית וכי תאמרו מה אכפית לנו? הריאין לשכוח, שעדיין מיליוני יהודים שוכנים שם ואפשר לשונאיהם להנקם בהם על העלבון המוסרי ועל הנזק החומרי, שיצא להם מן ההפרזה, ומה לנו מן הנקמה המוסרית, שנקמו המנומים אם עדין יד הרוצחים על העלייה? לכן עומדים אנו בהזהרתנו: אל תפרונו!

עבודתנו בארץ ובנולה.

שאלת היהודים העולמית, בכל גודל היקפה, כמו שהיא משתערת לפנינו היום, בשעה ההיסטורית הרת מהפכות כבירות בכל העולם כולו — מתחלקת לשתיים: שאלת הנולה ושאלת ארץ ישראל, כי כמובן אין ארץ ישראל חשוכה מספקת כבר על כל שאלת קיום עמנו

להודים עשוקים עוד משטחיהם, גם יעין לאפות לפני הסתמנות על חשבון הקהל, להרעה מצות לעניים. — מר שמואל מתאונן שיטתם יהודים מחזיקים בתי זנות ובאים לכהניג ונודדים נדרים ונעשים בעלי בתים היטובים, יש להוזהר ולהזהר בזה. — מר פ. לנדא מביע דעתו כי גם רב, הגון, לא יעזיר בת לחקן את התקלות הצבוריות ולהרים את המצב המוסרי, לזה דרוש יד-חזקה שאין לה. — הרוקח מ"ד ר"ז ב"ר ג' דרוש לקצוב לצממל תמיכה שנתית 4000 בתר במקום 1200, שנמל ע"ה בת.

ד"ר לנדא מביע תודתו לד"ר דייכיש על התהלה שאמר בפניו ומצטרף על תקן הקנות הקהלות הנשמש מומן לומן, כי אין הממשלה רוצה לתקן עדה אחת לבריה, אלא בבוא העת יתקנו כל הקהלות כחוק אחד יחד. בדבר תיקון תוראת הדת כבר הקהל את מוריהות תועץ צממל, גם שאל בעצת הרבנים ובכחות הימים יתקן גם זה. מר גלדשטוק מוען להכריז גם על מנוי שני דינים, כי תמיד היו 8 דינים והיום נשארו רק 6. מר פרידמן דורש לשלם גם שכר שלח ביד 2000 בתר. — על דרישת פרידמן לקבוע ועד עזרת משפטים עזרת הדין, כי לשבת בזה יש כבר לעד הקבוע לעזרת יהודי פולין, ועל השמעה על ביהיה ענה, כי עשה חזה עם חן ביקורתחולים, להשתתף בהוצאותיה בהצלת חולים עניים. מר גלדשטוק מתאונן על מר רוזנברג המוען בשביל תמיכת הממשל, ששה בתי כנסיות עתיקים ישנם באין וסיד בת-מדרש וספני מה נותנה הקהלה תמיכה רק לממשל ולא לבתי תפלה אחרים, שהכנסותיהם פחותות מהכנסת הממשל, אם יתנו לזה צייד לתת לכילן ואם לא יישלם לחזק גם תמיכת הממשל. הדיבור ענה: זהו לפי שהממשל מסלג צרכים תרבותיים וצבוריים כלפי הממשלה ומשום זה רבות הוצאותיו בהחזקת רב והונים בשכר רב, ובאמת גם בתי כנסיות אחרים מקבלים תמיכה כדיות צורך, תביעת הממשל נדחתה, הדיבור ממליץ בעד חבית "שיר", לתמך בה, כי היא חברה יפה מאד, הזקוקה במסופה הומרה היהודית. מר גלדשטוק מוען בשביל כל הכחות הצדקה להוסיף על תמיכתן חמשים אחוזים, כי הפסידו את פרי הקרן הקימת, שהשקיעה בקניית שטרי הלואה המלהמה, כל התקציב נתקבל בשננים והוספות קטנות לשכר ולתמיכה.

פרידמן התקציב הם: הכנסות הקהל: 'מכתי המטבחים' 145,500 בתר, מבית החולים (מתנות, צוואות, תמיכות מן העיר, מקופת החסדון ויהודים ושכר דירה מן הצבא): 16,228; מבית העלמין 201,600 כ'; כספות חמים 5000 כ'; מס הקהל 140,000 כ'; שכירות בתי הקהל 4420 כ'; פני קרן קימת 3456 כ'; הוצאות: שכר יבנים 48,200, שכר פקידים ומשרתים 43,662, שוחטים גאונים וכו' 53,856, בית החולים ותקן בדיקו 80,033, בית הקברות 70,941, תרבות 11,200, צדקה לעניים 111,100, מס 1500, תמיכת אלמנות 6660, בנינים 32,150, הוצאות שונות 69,150, סכום כל ההכנסות 516,204 כ' וכל ההוצאות 528,444 כ', מנרעת של 12,240 כ'.

רפטישיצה, גירלה הצעקה פה על ראש הקהל ר אהרן וידען הרואה בקהלנו נחלה או מלוכה קנין כספי שהוא נלחם על כסאו לשבת עליו כל ימי חייו למרות רוח הצבור, זה שלושים שנה, שהוא רדת בנו וכהיות המהפכה אשתקד ובני קהלנו בקשו לחדש גם שלשון הקהל, אחן ר' אהרן בקרנות המובה ולא אבה לרדת ושרת להלשין, על מתנגדיו, כי בולשוויקיים הם וקרוב היה שיעשו בנו מעשה וישניצא, ורק בנס נצלנו בחייו ביהמ"ד נהנים להוציא סת בשבת ולקדוה שכעה קרואם ולגרוד נדרים לצרכי צדקה לאומיים, ראש הקהל אפי' עליהם לגשות זאת וגרה בהם שיטורים, לפי שלא שמעו בקולו, עד מתי יהיה זה לו למקוש? מי זה נתן לו שלטון עולם על קהלנו ולרדות בנפשנו כמות נפשו? בשם רוב אנשי קהלנו הגני דרוש מסנו לוותר על כסאו ולמסור את משרתו לאנשים צעירים ממנו היודעים את היום ואת חובתם לימס.

שמואל פראנצבלוי.

שער בה רק שער שערנוהו, אבל לא ידענוהו כבדור; עתה כחננו את הדבר הנקרא ההשערה, כי אין בינו הזה בתוך בני הנעורים יהודים שלמים, המדים גם בדרכי ההדור וגמוסיה וגם בלאום יהודי, התובע ארצו וזכויותיו, ישנם רק פגומים וקטועים, מצד אחד לאומיים דיוקללים, שהחליפו — פשוט, החליפו — רעיון ברעיון, ומרמזים שאסור לאדם שיהיה לו יותר מרעיון אחד וכיון שהם מודים בלאום יהודי, אי-אפשר להם לפי דעתם להיות חיים יהודיים שלמים, אלא להיות כנויים, ומצד אחר ישנם כהורים מן הספוס הישן, הרגילים עתה בשם שא"י, להם היהדות קשורה בגלות כשהלכה בפתיחה ואסור להפציר בעניהם, הוי, פגומים פגומים, מהי תתקנו?

בשבת שעברה נפטר בן"ר הר"ר ר' יוסף ענגל מו"ץ והאב"ד פה כבן 60 שנה, מאז ברה מכאן בימי המצור לא חזר עוד, כי בן"ר פרנסוהו בירי רחבה מפני כבוד תורתו ודירת לא היתה מצוה פה ולא הש לישוב, נהלה היתה תרומתו בהלכה באחד הגאונים מן הדור הקודם ויכל אפסי הארץ פנו אלו הרבנים בשאלות מסופקות והוא היה מברר להם ההלכה בכקאות והרפואה נפלאה וכן נקבצו כמה כרקים שו"ת, שקצתם יצאו לאור, ידוע גם ספרו הראשון עין פנים לתורה, שהעיר תמהקן, הרב ר' פ' ומכיוצר הספידהו בביהמ"ד הישן.

הראקא, בערב אור ליום ב' היתה ישיבת מיעצת הקהלה, לרין על תקציב השנה הבאה, בפתיחת הישיבה עשה הדיבור, הר"ר רפאל לאנדא, אזכרה להרב ר' יוסף ענגל הנפטר וספר בשבת תורתו, אח"כ הרצה דברים יוצאים מן הלב על גזירת השבת והציע, שהמועצה תסכים לכל מעשי הצירים היהודים בסיים, המתאמצים באמונה להציל אלפי יהודים מחלול שבת ורבבות מהתרלולות וחוסר להם, המועצה החליטה להכנס על זה מנקודת השקפת-הדת ולהוועץ עם רבני העדה במרם תעשה מעשה.

לסדר היום, ענין התקציב, דבר הדיבור דייכיש והביע תודתו ותורת המועצה להנשיא ד"ר לנדא, שהוא ראש הקהל הראשון, שהצליח בשקירתו להציע את תקציב השנה הבאה לפני השנה ההדשה, ואולם עד כה נקבע התקציב תמיד באמצע אותה השנה, גם חשב את כל המעשים החשובים, שיכבר פעל העסקן הנאמ הוזה שהקריש כל עתו וכחו לעבודת הצבור, בשנה האחת, שהוא מכהן במשרת מ"מ הנשיא נמר את בן המרחץ, קנה בית קברות חדש, כונן מחסן של מיני מכולה, להספיק להברי העדה צרכי בתיים בנול חוץ ממה שהוא עוסק בכמה חברות וועדים, הוא מציע לקצוב לפקיד הקהלה שכר כפלים, כי אין שכרם מספיק למחייתם והכסות הקהלה הלא נתרבו במאה אלף בתר, — ד"ר פישלוביץ מצויר את פרנסה הקהל להשגיח על המון התנאים, שלא יגרמו קמרון במעשיהם, כי יש-אל ערכים ול"ה, עת-סכנה היא עתה, הכל מהנכלים עלנו להשמידנו ולהכריח שמנו ובי עין וכל עולה של יהודים משמשים להם תואנה להסית בנו את ההמון ולהוכיח רשענו לבן אין לסמוך על ישר המוננו, אלא צריך להשיגה עליו להזהיר בכל עת עיי כדורים, כהני-ההזרה והתראה, גם יש להשגיח על הנשיא, שלא תלבשנה בנדרים יקרים ולא תתקשטנה בקישושים מיותר, כי-המון שכננו מביא עלינו בשבע עינים והשחצנות מצד המוננו הגם, שהעשיר בעת צרת הכלל, מביאה את כל עמנו בסכנה, צריך ליסד חברות אנשי-לוקסוס, להלחם בכל מיני מותרות יהודיות ושחצנות במהננו, בהדת רב הגון, שמוראו על הצבור, תוכל להועיל הרבה להשיב את המצב המיסרי הנשחת, גם מעורר הוא להשתדל ככל מאמציהם להפיק את בית-החולים היהודי מרשות הצבא, כי עניי עמנו יורדים לשחת עיני, כסוף מלכות אוסטריה נוסדה בגליציה במין אגורת קהלות, הכל יודעים מה נחוצה עתה האחרות, הבור הכחות בעת ציה כזאת, על קהלנו להשתדל בזה ליסד מהרה אגודת כל הקהלות בכל הרפובליקה, הכנית למוד-הדת בבה"ס אינה מספיקה ובספרט מעטות הן השעות הקצובות לו, צריך לכונן קורסים ללמודי היהדות מהוץ לתכנית ב"ה"ס.

מר פרידמן דורש לקבוע לשבת משפטים לתת

ובת כתיבו רק בשפת המדינה, ככל מקום היה לבו שלם, עם עמנו היהודי, רק נשמה יהודית תוכל להשיג את צרכיו של סופר יהודי הרב בעמו ובותב בין היום כהיום, רק מן החיים היהודיים, לעם האושל היו ספוריו חיים, אבל כולם יהודי, כי אין דפי כלשונו ובסגנונו וחשיבתו לרבים ומורם של בעלי הסגנון הדני ושמש מופת לספרות המדינה, השקפתו המדינית היתה חפשיה, בימי נעוריו החל לשפל כהוצאה עתונים מדיניים ומיד העמידוהו תחת השגחה מעולה של הצנזורה והמילו עליו קנסות ושיאר ענשים קשים, כי דרוש צדק היה ולא נשא סני שרי המדינה, לכולם הגיר אצמחם בפניהם, אחרי שש שנים נלאה במלחמתו המדינית והרפס ספורו הגדול בשם "יהודי", בספר הזה הביע כל רגשי יהודי נדרף ונעלב בשביל יהדותו, אך גם בעבודתו זאת לא מצא נחתות, כי אחיו היהודים המתבוללים התמרמרו עליו, כי כספרו זה האר את חיי היהודים ורגשיהם, מרותיהם, מעלותיהם, וחפאיהם, גיב בלי משג פנים והיהודים היו הוששים לרשעותיו, אח"כ פרסם עוד כמה ספרים מצוינים, שעשו רושם בכל המדינה וכולם מהי היהודים יש להתאונן, כי ספרים מצוינים כאלו אינם מתורגמים עוד לישראל מצויה אצל היהודים, הלא הם שייכים בלי ספק לספרותנו.

מו הבא בידו.

טוב אשר תאחו בזה.

לצריני יש עתה שני אופנים להחצנה מצד אחד ממאנים הם להכיר לנו זכות אומה, היתכן? הנצרות מלמדת, זה אלף שנה, כי הדלו היהודים נהזות עם ולא ישובו עוד למדינה כזאת, כי מקוללי אלקים הם והפסידו את ארצם, אך יוותרו איפא על השפלות היהדות הנאת ויתנום להרים ראש כשאר האומות? הלא הם מתחרים עם העירונים הנצרים בעסקיהם ובכל מה שאפשר להשפילם מצוה להשפילם ולכנותם, הם איפא כלולים באומה השלמה, ומצד אחר נהוץ להוציאם מן הכלל ולרפידם מן האומה השלמה, שמא יהנו גם הם מכל זכויות האזרחים, הלא ביתרון כשרוגם אין לכחש, שני מיני הלחץ סותרים זה את זה, אם אורחים כלולים אנהנו באומה השלמה, איזה זכויותינו השוות, הרי הק אחד לכל ואם נפרדים אנהנו מהם, איזה זכויות לאומנו? הצוררים אורחים את ההכל בשני ראשו ומקיימים, טוב אשר תאחו בזה וגם מזה אל תנה ידך, שני מיני הלחץ טובים בעיניהם, אע"פ שהם סותרים וא"י.

מעשה ילדות הוא זה; כן הוא דרכו של ילד שפשי-נתת לו תפוח אחר, אח"כ נמלכתם: התפוח הזה קשה הוא לילד ותתפצו להחליפו בתפוח רך, הילד מקבל ברצון את התפוח השני, אבל אינו מניח ידו גם מן הראשון, כי שניהם כאחד טובים בעיניו והוא נלחם על זכותו המדינה, לקחת לו את שניהם ולקפה בזה חלק אחותו, שאין לה כלום.

מכתבים.

קראקא, שלש אספות היו פה ביום א' יצבו זה בדבר גזירת השבת ובכולן הוהלטה החלטה אחת: קריאת תגר על הלחץ, גזירת הזכות, שיש לנו לשמור דתנו ולחיות מעמדתו והחוק מתגבל עלינו להעבירנו על דתנו או להכריחנו לזבד רק חמשה ימים בשבוע ולשמור חגים ויום, לפלנות החסידים גדולים חקרי לב, מי יודע מה דעתם כגזירת הזאת, שהם באינם רואים ואינם שומעים או באינם חיים כלל בדור הזה, אינם באים לאספות מחאה ואינם נקבלים למהאה אפילו בפני עצמם, לא להם נענע הדבר, כללדים תמימים הגם מתוהסים להשכר הגדול המוכן לנו מידי צוררנו, כאלו אינם מוכשרים לראות מראש תוצאות הדבר.

יעין יסוד סמינר בעירנו להכין מורים יראי שמים לא"י הופה, כי לא באו תלמידים כפי הצורך אחרי כל הכרזים וגם מתי המספר שבאו אינם קראקאיים, אבל מוב היה הנסיך הזה, כי הורנו לדעת דבר צבורי השובי

השבוע

תחת אלקים אנו רעיון, שבצבץ כמה פעמים במשך המדיניות האחרונה. לענין את אלקים כביכול על כל רעה הבאה על הארץ בלחץ יהודים, מתבלש יותר ויותר וקריב הדבר שיתקו כל הגוים בסגולה ואנו כרפואה לכל מכותיהם, לכופ את האלקים בשמים להרפות מן האנושות המצטערת, שאם לא כן יצטרו הם עוד יותר את עמי ישראל. בעתק הוויני יועצנו ששיממען של הקלירקלים הארוקים בזה הרחמים והאמינה התפרסמה בכל כובי ראשי ההצעה הזאת: היום מריער עדיין בת יהודה תועתת נצחון אבל חרדה היא כבר בסתר לבת: לא מפני פנינו, כי ידוע לנו שאין כזה תועלת. אך רעיון אחד מבצבץ בפנינו, אשר נדע גם יאמרה ישראל האדירה (ראו איך כל הסתדרות יהודית בעשן היא לעני צוררינו) אין אונים היא. אחת נהניק ביהודים לערבון, חצי מיליון מן העם המושל בכל העולם אם יהיה תחת ידנו ערבון יערוך לנו לכל צרכינו. יהיה לנו פחם, להם פירות, נופות, ירקות, בשר, שומן, בדים, נעלים וכל אשר ישאל לבנו, בשפע יבוא לנו מכל, כדי שלא יפול ארצה משעדות חצי המיליון ערבים. בהפצית הנחתים לנו יהיו תלויים חיי היהודים המסורים בירנו. אם רעה חבא עלינו, או נרע ליהודים-עוד יותר, אם יום אחד לא נוכל להשקיש כראוי רעבון בחינו, או יתענו היהודים שלושה ימים, אם יעזבו תנורינו יום אחד בחורף בקור, או יעלו חבורות של קרח על בשר חצי מיליון יהודים, אל נא יאמרו כי אין זה מן היושר בסדר סינו. אם לא יאמינו בטיב הסגולה הזאת יבחנו נא אותה במדה קטנה, באלף יהודים ונוהרי, שאם הבחינה הזאת לא תביא תועלת נעשה זאת כחצי מיליון. אם יראו היהודים את הכלה והנחצה עליהם, אם יראו שאין מפלט מירנה או — אך האם נהיה כולנו נכונים בשרם יגדלו היהודים מעל נופנו את הסמרטוט האחרון ומפינו את הלגימה האחרונה?

מומרת הארץ. בארץ ישראל יצאים עתה לאור המון ספרים ועיתונים חדשים, דיר פ, וואלדשין הוציא לקסיקון אנצילופדיה ד"ר רונשטיין ספר עברי ללמוד אלכברי והנדסה, הסתדרות בחורים מיצא עתון עברי בשם "הדבר", אנדרת מורי בני ילדים בירושלם הוציא קיבוץ עברי בשם "ננו" בשביל בני אמונתם. ועד החנוך הוציא ספר-מקרא לתלמידים לבסם בעריכת ד"ר שורוב. יעקב פייכמן הפיטן הודע הוציא המחברת הראשונה של ירחון ספרותי בשם "מעברות", מר ושאבטינסקי מצביא הלגינות היהודיים נעשה עורך העתון היומי העברי "חדשות הארץ".

לתקנת יתומי המלחמה. עתנים יהודיים באנגליה מבשרים, כי ממשלת אנגליה מתענינה בנורל יתומי המלחמה של יהודי המזרח. שנשארו עזיבים ופרועים לשמצה. בלי השגחה ובלי מעון קבוע, ממשלת אנגליה אימרה, לבזון באנגליה בתי אוסף יתומים יהודים, ששמה יאספו יתומי המזרח ככל אשר יוכלו להכיל ושם יגדלו ע"י יהודים, ממשלת אנגליה תתן גם רשות ליהודי ארצה, לדביא אל בתיהם את יתומי קרוביהם מרוסיה ומפולן, אם יקבלו על עצמם לגדלם בחונן והמה יהיו אחראים בעדם לממשלה.

במקום הסתדרות. הואיל שאין לנו הסתדרות הקהלות ובלי רשות הממשלה והסיוע אין ליסד אותה רבש לב יועצי העיר מכני עמנו דבר טוב, להקדיל את הועצים היהודים מכל הערים בפולן ולעשיתם לאונדה אחת, שתתן על חוביות המדיניות ודאוריות של היהודים בערים. הדבר יצא כמובן מאת יועצי העיר הציונים ביוארשא ולרם התחברו חיוף בני מפלגת העם של פריליצקי ואליהם צטרפו עוד המורחים ובעלי המלאכה, הועצים הסיציאליים לא ענו. בשעת הדחק טובה גם הסתדרות כזאת.

נעילת דלת בפני יהודים. מוון כותבים לנו: בעיר צוררינו במועצת המדינה מתנכלים עלינו לעשיתנו כורים בארץ (בהסכים להפדת היהודים ללאום מיוחד), למען יוכלו לסגור בפנינו את בתי הספר ובתי הפקודות, מקרימים איאלה קנאים לפורענית וסוגרים כבר עכשו את בתי הלמוד בפנינו. בבית המדרש הנבנה למכרה החרים, אשר בעיר ליאובן בארץ סטרי, בקשו שמונה יהודים צעירים מדרוהביטש להכתב, כדי שיעבדו בעירם בפולן

בפענית הנפש או בא"י, כשמוע התלמידים הקתולים, פעלו בסתר שלא קבלו את חבלי הירבותיהם שמוע בקולם ונעלו את הדלת בפניהם, זאת היא רשעית נצחית בלי כל טעם.

יבוש אנמים. על אדמת הקרן הקמה בגליל מיבשים עתה שטחי אקמה לחה, שרפיון מאות בשנים. הפך ארץ פרי למלחה. עתה מתקנים את האדמה סביב מרחביה בעמק יזרעאל וסביב רנניד בגליל התחתון אצל ים כנרת. באדמה הלחה יהפצי תועלת להגרת המים ובשפלה ישנו עצי אקילופטוס, יאוך שאצל הירדן יסתמו ויהפכו כז תועלת עיבתו נשרים ונשר גדול על הירדן על עמודים הנעצים בקרקע הירדן מימי הרומים, על האדמה החרשה יתאוו מאה איש מן הלגיון היהודי ע"י חברת אחוזה באמריקה, שתקח את האדמה בחכירה מאת הקה"ק.

הפצא מזהיר את מאמיניו. לירושלם בא הקרדינל נישטני מרומי, ויש ב"ה העיר חרדי לקראתו וגם מן היהודים דלבו אליו הרב המ"ץ ר' יצחק פינקל ומזכיר הקהלה. הקרדינל ספר למלאכי היהודים, כי הפצא שלח הודרה לממשלה פולן, לשמיר את העם שלא יעשה עירבפנימות. הקרדינל תמה שתשובת הפצא על המלגמה, שנשלחה אליו מאת ועד העיר בירושלם, עדיין לא הגיעה הלום. הקרדינל הבטיח למסור את ברכת הרבנים לפצא.

הסכנה הקרובה. מלאכות ידויות נשלחה נאית ועידת הסחרים, שהיתה בווארשא, אל ראש הסיוע יאל המינסטרים, שהדבר נוגע להם. המלאכות תארה לשרים את השואה, שהיק כזה יציט על מיליוני אורחים יינדים בכל אופן נוק עצמם גם למדינה, כי יעשה ביראדס הדיצים להולבי בשל ויתדלדלי וממילא תתדלדל גם הארץ ויפחתי הכנסותיה ומסרו להם גם את החלטת ועידת הסחרים בענין זה. ציר היהודים החרדים מלודו הילפריי, שהוקיר רגלו מן הסיוע, הור ובירד עם ציר העממים הירשטרון הוא מתחיל אצל המינסטרים וראשי המפלגות. ראש הסיוע הניד כפירוש למשתדלים, כי הוא רוצה במנוחה שלמה וכללית ביזם אי, מבלי הוס על מי שדיא.

מקורב ומרחוק.

בישראל. ה"ה החיילים היהודים, שהיו הפוששים בא"י, יען סרנו לשמוע בקול מפקדיהם. יצאו להפשי. באה לירושלם מלאכות יהודית ובארץ מנשה בראשה לסד בירושלם קליניקה לרפואת העינים וסניפים יהיו לה בכל הערים והמושבות. גם התושבים הערים יתנו מזה. הפולישקנים הרום מיליוקוב ובודצב, המשתרלים בחוץ לארץ להרש את רוסיה, שלחו רישה נמרצה אל שר הצבא הניקין, שישניה על הילה שלא יערבו שוד ביהודים וישפוט את כל הרוצחים והשודדים כדי רשעתם. — הכמי היהודים בבוקרסט יסרו שם אוני ברסיטה עממית ליהודים. — לשנת המסחר בירושלם ערבה חננית ליסד בכל אי רשת של טלפון. — בירושלם התחלו לארגן ולקום מרכזים (שטיחים) פרסים. — הועד היהודי שאצל ועידת השלום בפאריז הניש בקשתו אל ועידת השלום, להגן על יהודי רוסיה מפני חיל הניקין, השולח יד בחיי היהודים ובטמנתם. — שר עניני החוץ באנגליה בלפור התפטר ובמקומו בא הלורד קרוון.

גם הוא סוכר, כי רק טוב לאנגליה ולכל העולם ליסד בפלשטינה מדינה יהודית. — סוחרים יהודים ועתונים כלגדון עוסקים עתה כסודר לשכת-מסחר יהודית כלגדון, לקשור כרית-מסחר עם עמים אחרים ועם יהודי המזרח וא"י. — עתונים פולנים מתאוננים, כי גליל פוזנא, שנאל מירי פרוסיה, נסחה ע"י יהודים, המרכים לבא שמה לעשות עסקים, הם קוראם ביאוש, לבער אחריהם. — בא"י נפלה עתה הצנוורה לעתונים. — בא"י הקנה הממשלה את סדר עריכת המכמושבות היהודיות. ההכנסה נערכת ע"י מעריכים מתוך המושבות עצמן. — בן קאורה, אלגנדרית, יפו וחיסה עובר בכל יום מסע מהיר עם מסעדה ומלון כמהירות של 60 ק"מ בשעה. בן ערי הארץ עונדה מרכבה כללית בקביעות. — בקרוב תקהל אפפה מכל הארצות, לעזור את שודדי אחינו ביסיה — בא"י הותר, למסור מלגמה בלשון העברית. — הצבא האנגלי השיבה את בית הסבניקום

בהיפה לקהלה היהודית. — בנמניה הירושלמית הפירוד הנערות מן הנערים ויסדו לנערות נמניה מיוחדת.

בעמים. צרפת מתאמצת ליצור צבא משותף לכל העמים, שיעמוד לימן אונות העמים, שיתכיומו חוקיה ונוהדותיה. — הפרוד בין הקרואטים (קתולים) ובין הסרבים (נצרים יונים) מוסף והילך, אין החיילים הקרואטים רוצים להשבע לסלך סרביה, הקרואטים דושים להקדע כליל מסרביה או לכלל את המלכות. גם הופרי דהרים מדה. — בשבוע הזה נקלה בלגדון כנסיה של מומחים מכל עמי ארצה, להועץ איך להציל את העולם מסכנת רעב. — באמריקה הצפונית פרצה שביתת כל פועלי מכרי החרים ופועלי הנמל בניו ירק, אין כל ספניה יוצאת משם. — ביום 11 בנובמבר, שנפסקה בזה המלחמה כמעד אשתקד, תחל כרית-השלום לשלום בעולם, אך לא נודע עדיין מה יהיה נורל ריסיח וטורקיה. — ביוץ נלה קשר הנסונים אחת, השואפים להשיב את הקוסר. — הצרפתים מנישים את האשכנזים מאלוז ולותה, כבר נדשו כמה אלפים. — דומה שנואשו הבולשוויקים מישלם גם במסקווא ורוצים לקבוע מושבם במסקווא ופרוש משם מצוהתם על חנא והורו ולהשפיע משם תורחם בכל העולם. — חיל שורקי התנפל על היונים החונים על חוף הים באויה הקטנה, לקחת חלק בירושת פורקיה, המ'חמה החדשה החלה. — המהמדינים בהורו עורכים הפגנות בתוצות נגד בשל מלכות הכלף הטורקי בקושטא ובשאר המקומות הקדושים. — גם על שטרות הכסף של המשכים עברה הכוס. גם המה נפלו בנפולים ומשלמים בעד כתר פשכי בשיוויין 12 פרושות. — שמניה בתיאבות מורע המלכות באוסטריה מחלו על כל זכות ויפוי-כת, שכאו להם בירושה בענין המלכות, וקבלו רשות לשנה בארץ. — בווארשא אין מאור הגו ובחוצות חושך אפלה מאין פחם. — בבית הדסים של העתון היומי האנטישמי ראנוואץ בלודו התפוצצה פצצה, שהניחו שם סוציאליים. האנגלי טאווער נועד לנציב דאנציג. — הבולשוויקים מתפארים, כי נצחו שוב בכל מערכותיהם. בכל אופן כמעד נצחי הפולנים וכבשו את טביגורד בוולין. — חוקרי מוג האויר מבטיחים, כי החורף הזה יהיה קל, אע"פ שהקדים כב לבא בקור חזק. סופו ש"ה הצאר ניקולאי ובי ביתו בא על כל שריו ועבדיו האכזרים. את כל העריצים הודים האלה דנו הבולשוויקים למיתה זה אחר זה והרגום בגלוי. — בא קראינה נתחוו סחנות שודדים כמנהג ימי קדם, המה שוכנים ביערים ומשלחים לצור בני אדם אמידים ולמשכסם בערמה על המחנה ואח"כ ישלחו שליח בשם השבוי אל משחתו לשלם כופר נפשו כך וכך ואם לאו המת ימתוהו.

רמת המצפה

להבנת שמות חבול ובגויהם.

באה ד"ר ע. גינצביץ.

ב"המצפה" גליון כ"ה נדפס מאמר ידירי מר ד"ר שפיף עיר הכננים, שהשתמשו בהם חבול לפרש על ידם כמה שמות תנאים ואמוראים בעין לשון נופלת על לשון.

(*) כמאור השם ש"ר בא"י שסביא הדיר שפיף הנה יותר מהוורת כי בזה דעת מרוב ראהו בקרממו למכיתא (ערך נה"א) האומר, כי גם השם מ"י ש"ה לא היה שמו האמתי של ר' מאיר, אלא כנוי ושם לווי, והיה נקרא כך, מפני שהוא היה חכם בסנהדרין או שא וריה נודע בעת ההוא בשם רבי מאירא ובכרית הימים נשכחה וזאת הכני הוא ותשוב, שזה היה שמו האמתי וק אוהו ר' מאירא. — כמאמר הנס"א. תנא לא ר' מאיר שמו אלא ר' נתנאי שמו וכו' שסביא הד"ר שפיף, יש בעין יעקב דפוס הראשון כזה: גרסא אחת, ותנא לא ר"ם שמו אלא ר' נחמיה שמו וראה גם בדקדוקי סופרים אות מ' ובנואה היא הנירסא הנבינה, כי הנאמר בסוף קדושין וסנהדרין צ"ס ע"א נראה, שהיה חלק ד' מאיר על ר' נתנאי בכמה הוראות אם כן שנים היו ולא תרי"ח כהני זה. באמת תמה אני על שלא ע"מ מר שפיף על זה.

בקיאות האמוראים בפסוקים.

מאת ראובן מרגליות — לזכור.

לפיכך נקראו הראשונים סופרים, שהיו סופרים כל תאונות שכתורה, שהיו אוזרים ר' דהתן תציון של אותיות של ס"ת, דרש דרש תציון של תיבות והתנלה של פסוקים וכו'. בעי רב יוסף ו' דהתן מהאי גיסא או מהאי גיסא, איל אבוי נתי ספר ואסנונה, איל אינהו בקיאי בחסירות ויתירות אמן לא בקיאיין בעי רב יוסף והתנלה מהאי גיסא או מהאי גיסא, איל אבוי פסוקי מיהו לית' למנוח, איל בפסוקי נמי לא בקיאיין דכי אתא ואביא אמר בסעודא פסק לה להאי פסוקא סמכא וכו' (קדושין ל' ע"ב).

ההבנה השמטית בדברי רב יוסף אלה נפלאה מאוד. שהרי רב יוסף הוא האומר, ספר תורה שנכתב המלא חסר פסול" (ראה מנחות כ"ט ע"ב) ואם אין אנהו בקיאים בחסירות ויתירות לא יהיה אלא ספק פסול". וכן מה שאמר רב יוסף שנים בפסוקים לא בקיאיין הסוה, שהרי רב יוסף עצמו סובר, כי כל פסוק שלא פסקו משה אמן לא פסיקין (ראה מנילה כ"ב ע"א) ואם אין אנהו בקיאים כלל במקום הפסוקים הפסוקים הן לא נדע איפה פסק משה. נס צריך עיון השני שבסגנון אכ"י: שעל בעי רב יוסף במנין המלאים והחסרים אשר: נתי ספר ואסנונה. הכוונה: אני אמנה אותם ועל בעי רב יוסף במנין הפסוקים אשר: פסוקי מיהו לית' לס גויי, הכוונה שרב יוסף ימנה אותם.

אך המעמיק בדברי רב יוסף אלה ימצא, כי באמרו, אמן לא בקיאיין בחסירות ויתירות או בפסוקים, לא היתה כוונתו לשלול ידיעתם מכל החכמים, שהיו אחרי הסופרים הראשונים, שבאמת נס בהם היו בקיאים, כמו שמצאנו שהעיד רבי מאיר על עצמו: לא מבעיא בחסירות ויתירות דבקי אנה (פסוק כ' ע"א) וראה ברש"י ברכות נ"ו ע"א דיה ר' דפסר חמור ובשיך יודי סי' רע"ד ס"ק (ו). אך ידוע שרב יוסף היה, מאור עינים, ולא יכול לעיין בספר בעצמו ולמנות המלא והחסר, לפיכך הדניש אב"י באמרו לית ספר ואסנונה, אני אמנה אותם; אבל רב יוסף שדייק וחני ולא רצה בשום מקום לסמוך על תלמידיו (ראה נ"טין ו' ע"ב), שאמר רב יוסף מאן לימא לן דר' אביתר בר סמכא הוא ובשבת ק"י ע"ב כמה הריס שמעתתא דדרקא וכאלו) (על-כן השיב: אמן לא בקיאיין, הכוונה: אני וא ת ה...).

ועל חצוים של תיבות לא בעי רב יוסף, אפשר היה שיקריא אחד באמת לפניו ויעמד על מנינם, ראה בשבת מ"ט ע"ב אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מי וכו' כנגד מלאכה מלאכתו ומלאכת שבתורה ארבעים חסר אחת, בעי רב יוסף ויבא הכיתה לעשות מלאכתו (בראשית ל"ט) ממנינא הוא אולא? אסר ליה אב"י ולית ספר תורה ולימני מ' לא ארבעים אר"י לא זו משם עד שהביאו ס"ת ומנאום, אמר לה כי קא סמפקא לי משום דכתוב והמלאכה היתה דיים (שמות ל"ו). הי מנייהו נפיק, תרי שלא נסתפק רב יוסף בדבר שהיה יכול לבררו, אלא בדבר התלוי בשיקול הדעת (").

וכך נסתפק במנין הפסוקים, אם והתנלה מהאי גיסא או מהאי גיסא, על זה איל אב"י: אני אקרא לפיך ואתה לפי הענין והכוונה חבין מקום הפסוק כל פסוק ותוכל לעמוד על המנין, אך משום שבני מערבא נמרו קריאת התורה אחת לשלש שנים (ראה מנילה כ"ט ע"ב), היתה להם חלוקה אחרת בפרשיות וסדרים (ראה מאמרי בהמצפה' שנה י"א גליון כ"ט) ומשום זה פסקו גם בפסוק שבאמצע פסוק, כמו שאמר רב יוסף עוד: כמה מעליא הא שמעתתא דכי אתא רשב"י אמר אמרו

(*) כאשר כתב באמת השאגת אריה בס' ל"ו, שהכותב ספר תורה כוסן היה אך פסק הוא אם קיים מציתו ומשעם זה כתב החתם סופר באו"ח ס' ג"ב שאין מברכין על מצות כתיבת ס"ת, אבל להכריעם איך יברך העולה לקרות בתורה, הן ס"ת שחפר אות אחת אין קוראים בו ואם כולם בספק חסר או יתיר עכ"פ לא יברכו כיון שהברכה אינה מעכבת וגם כבר העיר הסנהדרין חינוך בס"ז תרי"ג, כי לשטחם גם מצות חפילין ופספת. (** ויתכן עוד שלכן לא בעי רב יוסף על חציון של תיבות, לפי שהכרעת פסק זה תלוי בסהלוקת אי כפ—יה היא תיבה אחת או שתי תיבות וכן בת—היענה. ראה פסחים ק"ז רע"א והולין ס"ה ע"א.

בעין מלואים להמאמר הנכבד ההוא הנני להעיר, כי מלבד הכנסים המעטים, שהוכיז שם המחבר, עוד נמצא בתלמוד ג"ם המון שמות עצמים או שמות משפחה מפורסמים, אשר בערפל התולתם ואשר לשוא נעמל לגלות מקורם ולמצוא טעמם ומקום, אם לא נשתרל לבארם על-פי הדרך הנכונה, אסתפק לעת עתה בכאור שני שמות.

(א) ריש-לקיש או בר-לקישא. כמאור שם האיש הגדול הזה, אשר עליו אמרו: מאן דמשתעי ר"ל בהדיה בשוקא יהבו ליה עסקא בלא סהרי (יומא סו). כבר דשו רבים ואף אחד מהם לא קלע אל השערה למצוא פשר דבר ולהציא תעלומה לאיר, שנים מתקרי זמננו המצוינים שעה, שהאמורא הזה היה מהעיד לביש הנזכרה בתנ"ך ועל סיה נקרא בפי בני דורו, לקיש" בחלוק ב' בק' (דעת החכם שירי ואחריו) ואהיו בבית תלמוד שנה ג' הוצרתי א' וכן גם בספרו דרודי חלק שלישי עמוד 71). אבל, ההשערה הזאת היא רפויה מאד ואין לה יסוד מצד לסמוך עליו, כי מלבד שלא נמצא זכר לשם העיר ההיא בכל הש"ס תם ריש-לקיש בעצמו לא המו עליה בשום מקום, הנה עוד הרבר מוטל בספק, אם באמת נשארה העיר הזאת על תלה מימי הנביאים עד זמן האמוראים. לפי דעתי אני הקרובה אל האמת נקרא האמורא הזה בשם, לקיש' על שם מאמרו המובא בהמדרש (ב"ד פרשה ע"ג) בפירוש המקרא: והיה העם פ"ס ללכ"ן (בראשית ל"ט) שהיה מתרגם אותו כלשון ארמי לאמר: לקישא דלכ"ן, כלומר המאחרים, נגד פירושו של ר' יוחנן, שהיה טבאר: בכוריא דלכ"ן, כלומר הראשונים (שנחקשו) להזקק בזכר ראשונה, עייש במתנות (כהונה), קרוב לודאי הוא, כי רק על שם המאמר הזה נקרא ר' שמעון בן לקיש או מקוצר ריש לקיש או — כאשר קראהו ניסו ובעל פלוגתיה ר' יוחנן — בר לקישא (ב"מ פ"ד ע"א) ולא על שם אביו או על שם עירו כאשר השבו רבים.

בעין ראיה לדברי, שהיו נקראים כמה תנאים ואמוראים על שם הלבנותיהם או מאמריהם, די להוכיח את לי סריסא, שהיה נקרא כך בפי בני דורו על שם מאמרו (ירושלמי ביצה פ"ב הלכה י'): אם תראה סריס מתחבק (ולחנם דחק הח' שירי בערך מלין שלו, ערך אבלם להניה לוי בר סיס'), וכן את ר' אבא בר מסל מסני שהיה פותר את המלה "ממל" הנוכרת במשנה (ב"ב ס"ז ע"ב): המוכר את הבד מוכר את הים ואת הממל', שלא ירעו האמוראים פירושה שמה הלא נראה ברור, שהיה נקרא כך על שם מאמרו.

(ב) בר בר חנה. בתלמוד נזכרו שני אמוראים בתור נכדיו (בני בנו) של ר' חנה: האחד הוא רבה בר בר חנה, תלם ה' המובהק של ר' יוחנן, הנודע בספריו ונזמאותיו הנפלאים (ב"ב ע"ג), והשני הוא ר' יצחק בר בר חנה, והוא לדעתי ר' יצחק סתם, שהיה מליץ מפורא וממשל משלים, כנראה ממליצות הנעמה, שקרא על רב נחמן חבירו בשעה שהוא היה נסדר ממנו והיה מבקש ברכתו (אילן אילן במה אברכך, תענית ה' ע"ב). גם בהבנת תואר השם הזה נתחבטו ונתלבשו מפרשים רבים, שהרגישו בקושי הלשון ולא ידעו הוראתה, כי לו היתה כונת התלמוד לומר על אלה שהיו נכדי ר' חנה, היה לו לומר כסגנון הנ"ל: רבה בר בריה דר' חנה, וכן: ר' יצחק בר בריה דר' חנה, ומלבד זה הלא נפלא הדבר שלא נקרא עליהם שם אביהם בשום מקום.

לפי דעתי מקור הכינוי הזה והוראתו הוא מלשון יוני: Barbaros ainos, כלומר איש זר, מארץ נכריה ובעל משלים, ולפי ששני האמוראים האלה באו לארץ ישראל מבל (עיי' מכוה הירושלמי דף נ"ז ע"א) ושניהם היו משכילים בחכמת החידות וחמשלים, כנו אותם כן בני מערבא, בברכות הוא בלשון יון איש זר בן חוץ לארץ, ומלת עיינום פתורונה: משל, פתנם (כלעז רעדע, שפריכווארט או מהיערעאבעל) וברבור העברי נעשה מזה שם עברי ברבר חנה נכמו שמצאנו להפך, שהעיר חמת נקראה בלשון יון ורומי עמאום).

בסע רבא ערבית דבר אל בני ואמרת אליהם: אני ה' אלקיכם (ברכות י"ד ע"א) לזאת השיבו גם בזה: לא אוכל לסמוך על הבנתי וביחתי לפי שרב יוסף שחיה מאור עינים לא הרבה לעסוק במקרא (ראה רש"י ב"ק ג' ע"ב כרמיתרם רב יוסף, ע"כ אמר אמן לא בקיאיין).

שלמה שימערל	מלכה סנצור
מאורשים, מרחשון תר"פ	ירוסלב
ירוסלב	ירוסלב
יהושע ווילף	עמל קסלר
מאורשים, מרחשון תר"פ	ירוסלב
ירוסלב	סוקל

ה"לך את ברכת מו"ס אחי הוקר מר שלמה לאחזק את מ"ת מלכת סנצור.

יהויאל שימערל — ירוסלב.
נברך בבמו"ס נאמנה את מ"ת מלכה סנצור לאירוסד עם מר שלמה שימערל, האחים והאחיות ברימאן — ירוסלב, הגנו מברכים את רענו מר שלמה שימערל לאירוסד במו"ס, שמש והצלחה תאר את דרכך בחיים!

י"שא בעק, יצחק האם — ירוסלב.
ברב עושר ואושר נברך, במו"ס את מר יהושע סנצור לאירוסד בתו מ"ת מלכה עם מר שלמה שימערל, כוכב אשרם יהל לעד!

האחים אברהם דוד ושלום יוסף הירשפרונג — ירוסלב.
הריני מכרך את מר יהושע סנצור לאירוסד בתו מ"ת מלכה עם מר שלמה שימערל ברכת מו"ס.

חיים ציילברג — ירוסלב.
ממעמקי לבנו נברך את המאורשים מ"ת מלכה סנצור ומ' שימערל במו"ס, יתברכו מפרנס!

אחות הכלה חנה ובעלה ברוך בייער — ירוסלב.

בברכת מו"ס מתוך לב נאמן אברך את ידידי מר יהושע ווילף מסח לאירוסד את מרת עמל קסלר וזכו לבנות ביתם על חרי ציון.

אברהם יעקב בוימאן — ירוסלב.
שפע ברכות הגני מניש ליד די מר יהושע ווילף לאירוסד את מרת עמל קסלר וזכו לבנות ביתם בארץ תקוהנו.

יוסף הלברשטם — ירוסלב.

מלב סמוק הגו מברכים את בת ודנו מרת מרים דים לאירוסד עם מר דוד פענענער מאיסטריק, מו"ס להוריה.

מרדכי ואייזיק ראטה — קאשר.

במו"ס נברך את חברנו לדעה ולעבודה מר יעקב ענגל ביאבורונה לאירוסד את מרת שרה לאבין מביליץ וזכו לבנות בתם על הרי ישראל!

דוד כ"ץ ואליהו שושן.

מעומק לבי אברך במו"ס ובעתיד מאושר את רעי מר חיים מנחם דובנס לתתנוהו.

יצחק קליין — בוקובסק.

הגנו מברכים במו"ס את ידידנו מר חיים, ליסמאן מסארנובונג לאירוסד עם מרת מנדל סימלבוים יהי עתידם מאושר!

יצחק מאנהייט, ליב קירשענבוים.

נשיאות הקהלה היהודית בקראקא מכריזה בזה

הו נקורו

על משרת אב"ד, הקנדידטים יואילו להניש כתביהם בצרוף תעודות עם תאור דברי ימיהם בקצרה לנשיאות הקהלה היהודית בקראקא עד סוף חודש נרודיען שנה זו, תנאי השנת המשרה הזאת וכן חובות הרב וזכריו הלא הם כתיבים בתקנות הקהלה, הרצעה לקרונם יבקש וישולחו אליו, שבר הרב יקצב בהסכם הקנדידט.

נשיאות הקהלה היהודית בקראקא.

עם איז שוין ערשינען

אלטניילאנד

נומ. 3

תשרי-אקטאבער.

די העברעאישע פרעסע און א"י.

הצופה: די סטעטסטיק פון דער יודישער בעפעלקערונג אין א"י.

פראג. לעהר: דאס הויזליכע לעבען פון די ארבעטער.

פראג. קלערמאן: די בעווייזען פון א"י.

זעהנען: די אלט-עסטערישע ערד-ארבנים.

מערענטאג: דער מערת-המבטלה.

בובליגראפיע.

דער חידוש.

מדעות.

נישט קיין סכנות (אפאר ווערטער).

שוואכע: מאטען-אימגראציע אדער פלאג-מעטודע קאמפאזיציע.

עלטיק: קלונע אדער גרויסע עמיגראציע.

ווינקאנסקי: די נאציאנאליזירונג פון דער ערד אין א"י.

סקאפאלי: לאנד ביקאנסטער.

די שפראכע-פראגע אין א"י (אנקעטע בש ר. גוטמאן, י. העלסמאן, הלל זאטא פאליסקי, ד"ר ש. יודאסאן, ה. צוולסקין).

אילוסטראציעס:

די פערזאנלעכע: די מערת-המבטלה, פראגנעס האווי-ערסער, לויט-הטווער, א. הול, א. געצער, פאליד בוקאנסטער, פראג. פ. גערסן, מ. א. צוולסקין, מסיקא דזשימיס דע-קאטשילד, אונזער פרעסע אין א"י (פאט. אויפגאבע), נאטען צום לעד, מכרת נוח מילדאד.

פרייז פונ'ם העפט בלויז 3 מארק.

אבגענומען ווערען נאך אנגענומען פאנ'ם ערשטן העפט אן צום פרייז פון 16,50 מארק. אדער 33 קראן פאר 5 העפטן (בלויז געזאגט) מיט בונדע פרעמיעס: „כח דער מוסקע-ערד“, וואס אז שוין ערשינען, און דאס אויסזען ווערטער-באנדלע וואס ערשטנס אפגעלען.

אדרעס: I. Trywaks, Warszawa, Leszno 6.

אונזערע פערטקטער אין אייזנאג: ד"ר ישראל הצמער, וויען II, שטעלשטראסע 91/5.

י. שניאק (ש. פאן), קאפאצנה 21 ע, סטעפאנאווי 4.

הראת עכרית
הנה מקבל הוראה
לחברת: הלאומים
המחכים להלמוד
בה סדר הנכונה
השני והמבטיח
למנוח אלל טעון

Steiger, Krakow Jozefa. 61

MORIAH

miesięcznik żydowski.

TREŚĆ:

Wilhelm Berkehammer/ U progu nowego Jutra.

Dr. Gizela Landau/ Ortodoksja, asymilacja i syjonizm

B. Zimmermann/ Dwa komunały (I).

Dr. N. M. Gelber Ogólny obraz stosunków społ.-gosp w żydostwie polskiem z końcem XVIII. w.

Achad Haam/ Władza rozumu (Majmonides) przekład Dra J. Frenkla (I).

Dr. Ignacy Sembrabart/ Wola narodowa a był narodowy.

PRZEGŁĄD:

W. B./ Moment narodowy w polityce.

Jakob Freund/ Przed zjazdem syoniskiej młodzieży akademickiej.

Dr. F. F./ Wydawnictwo Sztymba.

Teichel Halpern/ Z najmłodszej literatury żydowskiej.

BIBLIOGRAFIA.

חידות ההגדות.
ע"ד עשרת השבטים ופתרונן
מאת שמעון מנחם לור.
הכן הענינים: פתית. פרק א' סוד הסמבטין בתור אות לקדושת שבת. ב' הסמבטין והרי החשד ביחסם להשבטים. ג' ההנה על אדות בני משה וסודה. ד' ממלכת ישראל בערב הדרומית ובאפריקה המזרחית. ממלכות יהודיות של הבחורים. החלוצים והאזורים בארסה. ה' אלדד הדני וספריו. ו' נפלאות עשה'ש מקימות ע"י עדים נכרים. ז' מהות השבטים ההם וסוד שבט ינסי. ח' ממלכת ישראל באוצא התיכונה (בשורה בניסן מסדילוח). ט' בשורות ע"ד ביאת עשה'ש והמשות. יב' מלכות ישראל באוצא המזרחית ובאוסטרליא. יג' עקבות נדחי ישראל באוצא המזרחית ובאוסטרליא. יד' עדראיה לכל הגדות. טו' אגרת נחמה מבני משה אשר מעבר לנהר סמבטין. טז' שבתי צבי ועשרת השבטים. יז' הגדת היהודים האדומים וסודה. יח' תירום נוסעים לבקש את עשה'ש (מכתב רבנים אל בני משה). ט' עשרת השבטים והסמבטין בחינא. ט' עשרת השבטים באפריקה. כא' האנגלים — עשרת השבטים. כב' היפנים — עשרת השבטים. כג' כאל ההשערה החדשה שרתבללו עשה'ש בניסן. כד' פתרון החידה. כה' השבטים ומחלקותם בא"י ואופן גלותם. כו' יהודה וישראל גוי אחד. כז' שנים עשר שבטים בוסן הזה. כח' אחוית דבר.
כל הפרובלמות האלה תתבארה בחקירה פרעית הפשית בהגדות כל הזמנים בענין זה יגלו מקורן ומהותן. כל ההשערות תתבנה להעמיד את הדבר על אמתותו. מחיר הספר 4 כתרם. — להשיט ע"י האדמיניס-טראציה, המצפה בקראקא.

ספרים טובים ע"י המצפה.
רוח ישראל, ספר, להגין אל התורה מפני תריסות המבקרים הנצרים. הכפי הוסן קראו לו כוויי חדש מאת הרב החכם מתלמידי שד"ל ר' מרדכי מרסארה. קר. 6
משנה כספ פירוש קצר על התורה על דרך המחקר ומשפט של מקרא מאת החוקר הקדמון יוסף אבן קפאי. קר. 8
קדוק שפת עבר (באופן מרעי מיוחד) מאת ברוך שפינווא. קר. 5
שני ספרים נסתחים: דברי האגרת ויון סגולה על זכתי שנת ת"ח. קר. 4
המשורר העברי (קובץ שירים לאומיים). קר. 4
לוח שעשועים קובץ ספרים מדעים, ספרותיים, שירים וספרים. קר. 4
מחזות וספרים מאת דוד י. ולברנוש (156 עמוד גרולים). קר. 6
חמנות וספרים מאת ש. וואלקובסקי. קר. 8
השרון (קובץ מאמרים מדעים וספרותיים). קר. 8
הלאה הנשק (ספור מאת ברתה טישור ורגום צהר). קר. 2
עין פרי (ילקוט ספרותי של סאמרי סדע וספרים). קר. 2
הגאולה או עקבתא דמשיחא מאת אבי קמנצקי. קר. 2
לבות נשברים (שיתות ספרותיות) מאת ד"ר יל לאגרא. קר. 3
לקורות היהודים בפולין וביתור בקראקא מאת וועשעשין. קר. 4
ורגון ולשון עבר למי משנתם היתרון מאת היילפן. קר. 3
משלי חכמים מכתמים, תיוונות וספרים. קר. 2
ר' יוסף איש רוסהיים היי השתדלן הגדול ר"י יוזלמן וספעליו הכבירים לכנסת ישראל באשכנז מאת שפ"ר. קר. 5

Nickels Wiener Jüdischer (literarischer)

VOLKSKALENDER

für das Jahr 5679

הלוח הספרותי הזה כיל מלבד לוח מדויק ומפורט. החושב מקרי כל יום ויום בדברי ימינו ויום ספירת כל איש מצוין בישראל — גם מאמרים צבוריים וספרותיים מדעיים, ספרותיים, ציוריים, שירים ופתגמים מאת סופרים מצוינים (הכל בשפת אשכנז).

נמכר ע"י המצפה מחירו 6 כתרם.

מודעה גדולה.
מאת בית מסחר הספרים. התחיה המפורסם במטאניסלב
אבשור את אחי, כי יוכלו למצוא בביסיהם שלי כל מיני ספרי חנוך ולמוד מכל הפרלנים. כל מיני ספרי רומל, חומשים, תנכין, סידורים, הסילין, מוזות, סליחות, ציציות, כל ספרי השכלה מן הספרות העברית והיהודית. מלך עברי חדש מתורגם סולנית ואשכנזית לכורך 40 כתר. הספר הסדנתי החדש. הספר 12 כ. חמנות כל סופרינו וספרים יהודים, קיסות עבריות ויהודיות מצוירות. ספרים טיצאליים וספרים מחכמי ישראל. הכל במחירים נמוכים. למרם לבנים עברים ולחברות אחן רבם הנון. בוקוסה אין לשלוח עתה.
Księgarnia „Hatchija“
A. Robinsohn, Stanisławów
(3—10)

בריה מרחשון תר"ם
יצא לאור הגליון הראשון של העתון המצוייר לילדים עברים
"ב ר מ נ ר"
שיצא לאור שתי פעמים בכל הודש בלשון העברית והסולנית. מחיר מחברת אחת 4 כתרם (3 מרקס) דמי החימה לרבע שנה 24 כתר (18 מרקס). קבלת חתמים ושלוח פרספקס ע"י
Administracya „Karmena“ Dr. Israel Münzer
Lwow, Krasickich 10.

מאת חותמי המצפה בוויי.
נבקש שיואילו למרוח בעצמם לשלם
למר פירברגר ברחוב רמבראנד 39 ולא
יטריחו אותו לחפש אחריהם.

ש"ב
נמחה עם תעודות נכבדות. שהוא נ"כ בעל תפלה יר"ש
וקורא ומחל. מבקש משה
N, Warszawer Kraków, Plac Nowy 3.
שנוי מקום.
מכ' מרחשון ואילך יהיה מקום בית מסחר
הספרים שלי קבוע אייה במשרנוביץ
Daniei Sternfeld, Czernowitz
Rudolfsplatz 8.

קונטרס
לכל המסכתות במסד 1.25. K. הקונטרס
יש להשיג בבית מסחר ספרים של
JUDA BORNSTEIN
Kraków, Krakowska 12,
1-3

Pieczatki
kauczukowe
i METALOWE
I. Horowitz
wykonuje w 24
godzinach
Kraków, Dietla 54

העמים העתיקים וישראל
(המצרים, הפרסים, היונים, הרומים, הנצרים,
הקדמונים, הערבים והתיחוסות לישראל).
נסיון לבאר את התהוות האנושישמות
הקדמוניות
מאת מתתיהו מ'זש
נמכר במערכת "ה צ פ ה"
ומהירו 4 כתרם.

CHIEŁ TEITELBAUM
Kraków, ul. Dietlowska 49.
פעו קיבט אילטראמאריק, וואגענר
שמיר, פאסטא, מיטע, (אין דווענדען
אונד אין פלאשען), וואאלין געל-
בע אינד שווארצע, אויך אין פעסט
רין, אעלע אונד דערנאכען, ערסטע
הוועלע

איניע וויכטיגע אנערקענונג
איניעס דער גרעסטען ערשטע אונד היינטיקערנער נענעווארט פיר דען ברובארצט
מ. פרייליך.
אונזער עהרענמיטליכע מ. פרייליך דער הערשאַנדענדע לעמבערגער ברוב-
ארצט, דער זיך אונזערע עהרענפלאַמז פיר ערשטליך וויסענשאַפֿטליכע פער-
דענסטע אונד דער נאָלדענען מעדאיללע פֿאַן זיטען דער III אינטערנאציאנאלען
אויסשטעלונג פֿיר אַרבעט, מענשהייטסוואַהלאַפּאָרט אונד היינטיגע צו פֿלאָרענץ
ערפרייט, ערהעלט זאָבען פֿאַן אונד נאכשטעהענדעס דאָקומענט, דאָס אונד פֿיר
איהן פֿאַן אונזערע עהרענפערזענען הערן פֿאַפֿעסאָר דר. מער, ערוארד רייך
דירעקטאָר אונד וועפֿערזידענט דער קווערליכען לרצ. אקאדעמיע צוקאם.
דענער גראַסע נעלעהרע שרייבט צו עהרען דעם מ. פרייליך דאָס פֿאלגענדע:
זעהר נעעהרטער עהר!

יעדער ארצט אונד היינטיקער דער ראצו בייטענט די צאָהל דער בירורנישען
אפעראציאנען צו פֿערמינערן, מוסס אלס וואַהלטער דער מענשהייט נעעהרט
ווערדען, אינסכעוואַנדערע האָט דעם נעלסונג פֿיר דאָס געפֿעט דער לייסען- אונד
זאָסטינען ראַמברוכ: דען די ערשאהרונג בעלעהרט דאָריבער, דאָס די מענע
דער אן ברוכאפעראציאנען צינדערע נעהערען פֿעל בערזשענדער איז אלס דער
הרץ זאָלע איז יאָס נעהלעטען, עס ווירד רעמנאך דאָהר אַקאממען, ברוב-
קראַנקע אָהנע אַפעראציאָן צו היילען, אונד אין דער מאַט, דעווע אַרץ פֿאַן
טהעראפיע שרייבט אונזערליך ערהעלליכערע ערפֿאלגע ראַצוויכעטען, אַלס די
טהעראפיע דעם בלוטיגען איינדרעס.

אונזער דען פֿעלען מעטהאדען, וועלכע אין נעעסטער צייט בעפֿאלנט וואָר-
דען אַם דארמברוכ, אונבלוטונג צו היילען אונד דאָמיט אָהנע נאָסעס נעעהרט
פֿאַם מענשען-נעלעכטע אַבצורוקקען דירפֿטע יענע דעם הערן מ. פרייליך צו
לעמבערג (אונזערעם פֿערדענעטען עהרענמיטליכעס) די אַם מוסעס דורכדאכטע
זינד אַם שנעללעסטען צום ציעלע פֿעהרענדע זיין, עס ווערע העכסט נאָטיגענדיג
דעוועס פֿערפֿאהרען, וועלכע אין אָהנער קירצ'ך ערשענענען קלינען שריפט
דעם נעווערען אונדערהייט ווירד, בעזאָנדערס אין דאָס איניע צו פֿאַסען, אונד
מיטשעלס דעסערבען אונזערליכע מענשען פֿאַללע נעווערהייט וויערענענען אונד
דעם לעדערנען די נעפֿאהרען דעם בלוטיגען איינדרעס צו ערשפֿארען.
אין האַלטע עס זיך מינע פֿאַלכט, דעווע נעראַנקען אונסצושפֿרעכען.
נעצ, דר. מער, פֿהיל, סציענז, עס ליט, רייך.
אונזערדישעספֿראַפֿעסאָר עטצ.
נעאפֿאָר-באָיט אין בעלניען, דען 19 יענער 1907.

"יודישע מאָרגענפֿאָסט"
די "יודישע מאָרגענפֿאָסט" ברענגט אויספֿיהרליכע יודישע און אלגעמיינע
דיעות און ארטיקלע פֿון די בעסטע יודישע פֿובליציסטען, אַבאָנאַמענט:
פֿאַר אַ חודש — 6 קראַנען
פֿיערמאָנאַטליכע — 18 —
האלבֿ-יעהר — 36 —
נאָנֿ-יעהר — 72 —
אין אויסלאַנד — 84 —
Jüdische Morgenpost, Wien, II. Taborstr. 52 b.

הפירמא הייטנה
A. FAUST, Kraków
מציעה את קובץ הספרים העשיר של כל מקצעות הספרות, ספר
רבנים, ספרי דימיל, השכלה, ספרים ורנונים, כל ספרי הלמוד ללמוד
עברית ויהדות, כל הספרים שיצאו לאור זה עתה, קורות היהודים של
גרעין היהודית והאשכנזית, כל ספרי התאמרון היהודי, גם כל הספרים
האשכנזים בעניני היהודים מהפולין, לעוויט, יודישער פֿרלג וכו'.
רשימות עברית או אשכנזית, אשלה הנם, פער, אלו כל
דורשי ספרים ותשבעו רצון.
בעל הפירמא
A. Faust, Kraków Krakowska 13.

דורשי ספרים
פוליש-יודיש ווערערנדיג געבונדען
יודיש פֿרעטדווערנדיג
1. סלאוונסקי: שרעכט איהר ענגליש?
מעטהאדעס ווערערנדיג און מוסטערברעך
2. סלאוונסקי: שרעכט איהר רימש?
3. ווערערנדיג און מיסטערברעך
4. גיימאנאוויץ קאלונאפֿישער ברויפֿשטעלער 7
5. מיט געאגראפֿיע פֿון ארץ ישראל
6. מיט מאפע
7. פֿרינסקי: לומערטוויסענשאַפֿט 2 בענדע 20
8. ביונבויס: נאטורוויסענשאַפֿט אויספֿיהרליך 10
9. געאגראפֿיע מיט מאפע און
10. אלע ספרען יודיש קארטען, מוסטערקאלען
ציעט צו 1.00, 75, 50, 30 ק'
אויך אלע מינים ספרים נייע און אלטע, אויך
חומשים, ספרים און האָרס און איינזעל העכר.
און יודישע, קאָדענע ליטעראטור, אלע העכר.
לעהרבוכער; שפּאַני, הרבֿר העברית, הלשון,
שפת עמנו, פרקים ראשונים ונאלקאוסקיס.
לעהרבוכער, טעאטערדישעקסטען.
אין דער בוכהאנדלונג
Juda Bornstein, Kraków
Krakowska 12
דעם פֿרייז מוז מען פֿאַראַויס שיקען, חוץ
פֿאַרמא, זיפֿאָמ, 1 ק, פֿאַקעט 8 קר.

ספרי ולקובסכי הידועים.
אָסער, להזמין בכל בית מסחר של ספרים או מן המחבר עלמו עפ"י האדריסה
S. WALKOWSKI Kraków, Miodowa 22.
32 מכתבי הוראה לשפה העברית, 32 לשפה הפולנית, 10 לשפה הגרמנית כלם
מתורגמים ומבוארים יהודית בשביל מתלמידים בלי עזרת מורה. כשרת המכתבים
הלו יוכל כל אדם לקבל ל אף שלש השפות האמורות באופן שידע לקרוא את הספרות
בשגירות, דע לכתב בשפה משוכללת ומודרנית וידע את הדקדוק על בוריו, התלמידים
עפ"י המכתבים שולחים את בחינותיהם למחבר, מחיר עשרה מכתבים 30 כתר.
קומפלט שלם של 32 מכתבים 86 כתר.
ה ש פ ה
ספר למוד שפת עבר, לזוגים בשביל קורסים ומורים פרטים, המלים
מתורגמות יהודית פולנית וגרמנית, חומר הלמוד קל ומענין, הדקדוק משולב כחוך
פרקי קריאה באופן שאין התלמיד מרגיש צורך ולמוד בקלות, מכלל למוד המבטא
הספרי, לוח של פעלים.
דבארי רשי
לקטים מן המקומות היפים והפזיזים של רשי בספר זרחית מסודרים עפ"י
הסדרים, הפרשיות והפסוקים, מתאים מאד בשביל כתי ספר עברים וחדרים הנונים.